پاڵپشتە کۆمەڵایەتیەکان پەیوەندی بە تایبەتمەندی کەسایەتی مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان-عیراق

ID No. 1042

(PP 300 - 319)

https://doi.org/10.21271/zjhs.27.SpB.17

ئاشنا عبداللە عبدالرحمن

بەشی باخچەی منداڵانن،کۆلێژی پەروەردە ی بنەڕەتی،زانکۆی سەلاحەدین-هەولێر

Ashna.abdulrahman@su.edu.krd

بان صباح یحیی

بەشی باخچەی منداڵانن،کۆلێژی پەروەردە ی بنەڕەتی،زانکۆی سەلاحەدین-هەولێر

Ban.yahia@su.edu.krd

وەگـــــرتن : 2023/03/08

پەسندکردن : 2023/05/18

بڵاوکردنەوە : 2023/12/15

پوختە

ئەم توێژینەوەیە ئامانجی بریتیە لە دیاریکردنی ئاستی پاڵپشتە کۆمەڵایەتیەکان و پەیوەندی بە تایبەتمەندیە کەسایەتی مامۆستایانی باخچەی منداڵآن بەپێی هەندێک بنەمای گۆڕاو. بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی توێژینەوەکە، توێژەران پێوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتیان ئامادەکرد، کە پێکهاتبوو لە (٥٠) برگە و وەڵامەکانیان بەو شێوەیە: (بە تەواوی هاوڕام (٥)، (٤)، بێلایەنم (٣)،هاوڕانیم (٢)،بە تەواوی هاوڕانیم (١)، هەروەها توێژەران پێوەری (غانم، ٢٠٠٥) پەسەند کرد کە پێکهاتبوو لە (٣٥) برگە و وەڵامەکانی (بە تەواوی هاوڕام (٥) ،هاوڕام (٤)، بێلایەنم (٣)، هاوڕانیم (٢)، بە تەواوی هاوڕانیم (١). وە دوای دەرهێنانی تایبەتمەندییە سایکۆمێترییەکانی ئەو دوو پێوەرە ، پێوەرێک جێ بە جێکرا بۆ نمونەیەک کە پێکهاتبوو لە (360) مامۆستای ژن لە باخچەی ساوایانی حکومی بۆ ساڵی خوێندنی 2021-2022 لە پارێزگاکانی هەولێر و سلێمانی بەکارهێنرا ، و بە بەکارهێنانی جانتای ئاماری SPSS، ئەنجامەکان دەرکەوتن کە جیاوازی لە نێوان مامۆستایانی باخچەی ساوایاندا هەیە لەسەر پێوەرەکانی پشتگیری کۆمەڵایەتی، هەروەها جیاوازی لە نێوان مامۆستایانی باخچەی ساوایان لەسەر پێوەرەکانی تایبەتمەندی کەسایەتی و پەیوەندی نێوان پێوەرەکانی پشتگیری کۆمەڵایەتی و پێوەرەکانی تایبەتمەندی کەسایەتی نیشان دا، و بە پشتبەستن بە ئەنجامی توێژینەوەکە، توێژەران گەیشتنە چەند راسپاردەو و پێشنیارێک.

وشە سەرەکییەکان : پاڵپشتە کۆمەڵایەتیەکان،تایبەتمەندی کەسایەتی، باخچەی منداڵان.

1- پێشەکی

1-1 کێشەی توێژینەوە:

پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی بە یەکێك لە گرنگترین سەرچاوەکانی ئەو ئاسایشە دادەنرێت، کە مرۆڤ لەو کۆمەڵگەیەی تێیدا دەژێت پێویستیی پێیەتی، کاتێك هەست دەکات شتێك هەڕەشەی لێ دەکات، ئەویش هەست بەوە دەکات، کە وزە و تواناکانی تەواوبوون و چیتر توانای ڕاوەستانی دژی ئەو مەترسییە نەماوە، کە هەڕەشەی لێ دەکات و پێویستیی زۆری بە هاوکاری و یارمەتیدان و پاڵپشتیی دەرەکی هەیە، بە تایبەتی کاتێك ئەو هاوکارییە لە نزیکترین کەسەوە بۆی دێت. چونکە لە لێکۆڵینەوەکەی "بیرگمان"(Bergman) ئەوە دەرکەوت، کە پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی هەستی تاك بە ڕەزامەندی دەربارەی خودی خۆی و ژیانی زیاتر دەکات. (عاقل،2015،ص:3-4).

پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی بە جیاوازیی قۆناغی ئەو تەمەنەی پێیدا تێدەپەڕێت جیاوازیی هەیە، بۆیە دەبینین لە قۆناغی منداڵێتی پاڵپشتیی خۆی لە خێزاندا دەبینێتەوە (دایك، باوك، خوشك و برا)، لە قۆناغی هەرزەکاریش خۆی لە خێزان و کۆمەڵی هاوڕێدا دەبینێتەوە، لە قۆناغی پێگەیشتنیشدا خۆی لە پشتگیریکردنی هاوسەرەکاندا دەبینێتەوە، هەروەها پەیوەندییەکانی کارو ڕۆڵەکانیش.(الديداموني،2009،ص:27)

تایبەتمەندییە کەسییەکانیش (السمات الشخصيه) بریتین لەو تایبەتمەندی و خەسڵەتانەی کە لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی دیکە جیاوازییان هەیە، تا ڕادەیەك بە ڕێگەیەکی جێگیر و ململانێکارانەو بە زۆریش لە تێبینیکردنی ڕەفتارەوە دێنە ئاراوە (قاضي، 1984: 8).

تایبەتمەندییە کەسێتییەکان کاریگەرییان لەسەر ڕەفتاری تاک هەیە، هەر ئەو تایبەتمەندییانەش لەگەڵ یەکتریدا بەشداری لە پێکهێنانی یەکەیەکی بنەڕەتیی بونیادنانی کەسایەتیی کەسەکەدا دەکەن، چونکە ئەوەی تایبەتمەندییەکانیش پێکهاتەی دەروونین و لە ڕێگەی بوونیان لە میانی تێبینیکردنی ڕەفتارەوە هەستیان پێ دەکەین.(زامر٢٠١٨،ص:٣).

لە بەر ئەوەی مامۆستای باخچەی منداڵان مامەڵە لەگەڵ ڕەگەزێکی بنەرەتیدا دەکات لە بونیادنانی کۆمەڵگە کە ئەویش منداڵە، بۆیە ئەگەر توانی بەشیوەیەکی شارەزاییانە و دروست بەسەر ژینگەکەیدا زاڵبێت، ئەوکات بەشێوەیەکی ئەرێنی ڕەنگدانەوەی لەسەر کارلێک و بەڕێوەبردنی ژینگەی دەورووبەریشی دەبیت، هەروەها لەسەر ئەو کەسانەی کە مامەڵە و کارلێکیشیان لەگەڵدا دەکات، زۆر بەتایبەتیش منداڵان.(اللقانی،١٨٨٩،ص:٢٩٨).

بۆیە بە پیویستی زاندرا توێژینەوەیەک ئەنجامبدرێت بۆ وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارەی لای تویژەران دروست بووە لە ئەنجامی هەبوونی ئەزمونی چەند ساڵەی لە ناوەندەکانی خویندن لە باخچەی منداڵان تێبینی کردنی لە هەبوونی کەمووکوری لە هەریەک لەو گۆڕاوانەی باسکراون ، پرسیارەکەش بریتیە لەوەی : ئایا پەیوەندی لە نێوان پاڵپشتی کۆمالایەتی و تایبەتمەندی کەسایەتیدا هەیە؟.

2-1 گرنگی توێژینەوە:

لە ئاستە بەرز و چالاکەکەیدا، هەردووو جۆری پالپستی کۆمەڵایەتی چ لەسەر ئاستی ستراکچەری و چ لە ئاستی کارایی و کردەیی، بابەتی گرنگن. بابەتی ئەوەی دەکرێت پێکهاتەکان یەکەکانی پاڵپشتی مرۆیی چی بن؟ بێگومان ئەمانە گرنگە. بابەتێکە دەکرێت هەم لەناو زەینی تاك و هەم لەناو کۆمەڵگەکان پەرەی زیاتری پێ بدرێت.(سیدۆ مۆرگان،2021،ص58-59-60).پاڵپشتی لە بونیادی کۆمەڵایەتی بە سەرچاوەیەکی گرنگ و کاراو کاریگەر دادەنرێت، کە مامۆستا پێویستی پێی دەبێت و کار دەکاتە سەر ڕێژە و سرووشتی پەیوەندییەکان و ئاستی بەهێزی و کاراییان کە تاك لەگەڵ ئەونی دیکە بونیادی دەنێت، لە چۆنیەتیی پەیبردن و بەرەنگاربوونەوەی گرفتەکان و دۆزینەوە و دانانی ئاسانترین ڕێگە بۆ چارەسەرکردنیان، ئەو ڕایەڵە و پەیوەندییانە پێویستییان بە بەهێزکردن هەیە لە میانی پەیوەندیکردنی کۆمەڵایەتی لەگەڵ ئەو ناوەندەی لەگەڵ ئەوانی دیکە تیایدا دەژین، کە خوڵقاندن و پێکهێنانەکەیشی لە میانی بەخشینی خۆشەویستی و سۆز و هاوکاری و دڵسۆزی دەبێت، ئەمەش وای لێ دەکات، لە بەرانبەر گرفتەکانی ژیان بە شێوەیەکی گشتی بەهێزو توانا بێت. چونکە پاڵپشتی پەیوەستە بە دیاردەی تەندروستی و دەروونی و کۆمەڵایەتییەوە، بەختەوەرییەکەیشی هەر لە میانی بونیادنانی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییە ئاڵوگۆڕکراوەکانی نێوان تاکەکان لە سەرجەم بوارە جیاوازەکاندایە. هاوبەشی بەشداریکردنی ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و ویژدانی، یان هەتا درێژەدان بە مەعریفە و زانیارییەکان، یاخود ڕەفتارو کردارەکانیش، هەر هەموویان خۆیان لە کرۆك و ناوەڕۆکی ئەو پاڵپشتیی کۆمەڵایەتییەدا دەبیننەوە، کە تاك ئەنجامیان دەدات.(الحافظ،2020،ص61-62).

چەمکی سیفەتی کەسایەتی یەکێکە لەو ڕەهەندە بنچینەییانەی کە دەروونناسەکان لە بواری لێکۆڵینەوەی کەسایەتیدا گرنگییان پێداوە وەک یەکێک لە دەرکەوتەکانی ڕەفتاری تاک، وەک لە دیاریکەرەکانی کەسایەتی و نەخشەکەی لە تاکدا ئاماژەی پێدەکات. (حامد : ٢٠٠٣ ، ٢٨)

تایبەتمەندیی کەسایەتی گۆڕانکاری گرنگن لەلایەن توێژەران و زانستی دەروونناسی چونکە ڕۆڵ و گرنگیان هەیەو کاریگەری ئەرێنی و کۆمەڵایەتیان دەبێت لە شوێنی کارو ناوەندەکانی فێرکردن ، گرنگیدان بە تایبەتمەندی کەسایەتی بابەتی گرنگ و وابەستەن بە کارلێکی ڕۆژانەی تاکەکان لە گەڵ دوروبەرو ناوەندە ژیارییە جیاوازوکان، فاکتەری هاوسەنگی سایکۆلۆژی و سۆسیۆلۆژین لە هەردوو ئاستی کەسی و کۆمەڵایەتی، کە پەیوەستە بە بوونی توانستی تایبەتمەندی کەسێتی تاکەوە.

3-1 ئامانجەکانی توێژینەوەکە:

1- زانینی ئاستەکانی ئاماری لە دەستەبەربوونی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی لەلایەن مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستاندا. (هەولێر-سلێمانی).

2-زانینی ئاستەکانی تایبەتمەندیەکانی کەسایەتی لەلای مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان (هەولێر- سلێمانی).

3-زانینی ئاستەکانی جیاوازی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی لەڕووی تایبەتمەندی کەسایەتی لەلایەن مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستاندا. (هەولێر- سلێمانی).

4-1 سنوری توێژینەوە:

سنووری مرۆیی: مامۆستانی باخچەکانی منداڵانی حکومی ناوەندی پارێزگایی (هەلێر- سلێمانی) بوو.

سنووری کات: لێکۆلینەوەکە لە ساڵی 2021-2023 جێبەجێ کرا .

سنووری شوێن: لێکۆلینەوەکە لە باخچە حکەمییەکانی ناوەندی پارێزگای هەولێرو ناوەندی پارێزگای سلێمانی پراکتیزەو جێ بەجێ کرا.

5-1 پێناسەی تایبەتمەندی کەسایەتی

١- پێناسەی رمزي (1979): بریتییە لە کۆمەڵە تایبەتمەندی و خەسڵەتێکی کەسی کە تا رادەیەك درێژخایەنەو لە میانی رەفتاری تاك لە هەڵوێستە جیاوازەکاندا دەردەکەوێت، ئەو خەسڵەتانەش لایەنی چالاکییەکان و کۆمەڵایەتییەکان و عەقڵی و جەستەییەکان دەگرێتەوە (ترکي، 1980: 286)

٢- پێناسەی عبدالحمید (1999):

"پلەو ئاستی هەستکردنی تاکە بە دابینکردنی بەشداریکردنی سۆزداری و پاڵپشتیکردنی مادی و کرداری لەلایەن ئەوانەی دیکەوە، وەکو خێزان و خزم و هاوڕێیان و سەرۆکی کار"(شنودة،2011،ص:14)

2- چوارچێوەی تیۆری و لێکۆڵینەوەکانی پێشووتر

2-1- چەمکی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی:

پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی، تا ڕادەیەك چەمکێکی نوێ و هاوچەرخە، کە زانستە مرۆییەکان و کۆمەڵناسی لە چوارچێوەی توێژینەوەکانیان سەبارەت بە پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان تاووتوێیان کردووە. دەرکەوتنی زاراوەی تۆڕی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان، بە دەستپێکی ڕاستەقینەی دەرکەوتنی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی دادەنرێت، لەبەرئەوەی پەیبردن و درکپێکردنی تاك و هەڵسەنگاندنی بۆ ئاستی پاڵپشتییەکە، پشت بە پەیبردن و درکپێکردنی دەبەستێت بۆ تۆڕی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی دەوروبەری خۆی، کە چوارچێوە گشتییەکان دەگرێتەوە و سەرچاوەکانی پشتگیری و متمانەی تاکیش لەخۆدەگرێت، پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی لە دووتوێی خۆیدا واتای پشتگیری و پاڵپشتی و هاوکاری و یارمەتیدان دەگرێتەوە بۆ بەرەنگاربوونەوە و رووبەڕووبوونەوەی هەڵوێستەکان، یەکێکیشە لە گرنگترین ئەو سەرچاوانەی کە مەزەندە و زانیارییەکان و دڵنیایی بە کەسەکان دەبەخشێت و هەستکردنی بە ترس و پاڵەپەستۆکانی ژیان کەم دەکاتەوە، هەروەها یارمەتیی بیرکردنەوەی باش و چاکترکردنی کارامەییەکانی پـەیوەندیکردن لەگەڵ دەوروبەری خۆی باشتر دەکات، سەرباری ئەوەی پاڵپشتیی کۆمەڵایـەتی توانای تاك لەسەر بەرگری و زاڵبوون بەسەر شکستەکانیدا زیاتر دەکات و وای لێ دەکات توانای چارەسەرکردنی کێشە و گرفتەکانی بە ڕێگەی باش هەبێت.(عبدالرزاق،1998،ص:١٦)

زانایان لە شرۆڤەکردنی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی جیاوازییان هەیە، چونکە زاراوەی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکانیان وا دارِشتووە، کە دەستپێکی دەرکەوتنی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتییە و هەندێکیان ناوی دەرامەت، یان توانستە کۆمەڵایەتییەکانیان لێ ناوە، کەچی هەندێکی دیکە بە دەستگیرۆییکردنی (امدادات) کۆمەڵایەتی ناوی دەبەن.(محمد،1998،ص:160)

2-2-سەرچاوەکانی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی:

یەکەم: پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی لە ناو کاردا، ئەمەش خۆی لە (سەرکردەکانی کار و هاوڕێیانی کار و ئەوانەی دەوروبەری ناو ژینگەی کارکردن).

دووەم: پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی لە دەرەوەی کار، کە خۆی لە (تاکەکانی خێزان، خزمەکان، دۆستان، دراوسێ، تۆڕی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان دەبینێتەوە, کە تاك لە ژیانی رۆژانەیدا مامەڵەیان لەگەڵدا دەکات.(عبدالسلام،2005،ص:٩)

3-2-چەمکی تایبەتمەندی کەسییەتی:

چەمکی کەسێتی لە بابەتە گرنگەکانی بواری دەروونزانیی هاوچەرخە، بە جۆرێك زۆرێك لە زانایانی دەروونزانی بایەخیان بە لێکۆڵینەوەی داوەو هەوڵی دانانی بنەمای تیۆریانەی بۆی داوە، کە راڤەی رەفتاری مرۆڤانە دەکات لە چوارچێوەیەکی لۆژیکیانەی رێکوپێك، ئەمە وێڕای فرەیی لێکۆڵینەوەکان و ئەو توێژینەوانەی کە تاووتوێی کەسێتییان کردووە (أبو هاشم، 2007: 210- 211).

کەسێتیی مرۆڤایەتی، بریتییە لە کەسایەتیی خودی تاك، هەروەها بریتییە لە کەسێتیی خودێك، ئەمەش بە واتای ئەوە دێت کە تاك قەوارەیەکی تاك و تایبەتە پێیەوەو خەسڵەت و تایبەتمەندییەکانیشی هەڵدەگرێت، هەر تایبەتمەندییەکیش تیایدا جیاوازە لەگەڵ ئەوەی دیکە، هەتا لایەنە هەرە تایبەتەکانی برایەکی جمکیش، ئەم خەسڵەت، یان تایبەتمەندییانە پێی دەناسرێتەوەو لە مرۆڤەکانی دیکەی جیا دەبێتەوە، چونکە ئەوە جەختکردنەوەیە بۆ خودی خۆی و رەتکردنەوەی بوونی لە یەکێکیتر، چونکە ئەو یەکەیتر ئەو نییە، ئەویش کەسێکیتر نییە، لەبەرئەوەی هەردووکیان لە خەسڵەت و سیماو تایبەتمەندییە تایبەتی و گشتییەکان جیاوازن، بەڵام لە هەندێك لایەنیشەوە هاوشێوەن* وەکو پێکهاتن و بونیادو لایەنی مرۆیی (الأمارة، 2014: 15).

2-4-پێکهاتەکانی کەسێتی:

ئەو هۆکارە سەرەکییانەن کە بە ئاشکراو بە تەواوی بەشداری لە بونیادنانی کەسێتیدا دەکەن (قطامي، 2014: 30)

ئەوانیش پێکدێن لەمانەی خوارەوە:

(1. پێکهاتەی جەستەي . 2- پێکهاتە عەقڵییەکان. 3 پێکهاتە هەڵچوونییەکان 4 پێکهاتەی ژینگەیی ، 5- پێکهاتەی کۆمەڵایەتی (،(حسين، 2002: 94) ، (محمد الزيني، 1974: 38)،(الحسين، 2002: 94)،(شاذلي، 1999: 313- 317)،(.(عبود، 2010: 5).

2-5-تایبەتمەندییەکان:

تایبەتمەندی، چەمکێکی بنەڕەتییە لە دەروونزانی کەسێتی، تایبەتمەندی لە زمان بە واتای سیفەت، یان خوو، یاخود نیشانەی جیاواز دێت، بەرلەوەی تایبەتمەندی لە رووی هونەرییەوە لە دەروونزانیدا بەکاربێت، کەسی ئاسایی و ناتایبەتمەند لە قسەکانیدا بەکاریدەهێنا، بە تایبەتی لە وەسفی کەسێك کە مامەڵەی لەگەڵدا دەکرد بەکاری دەهێنا، بە جۆرێك هەر یەکە لە ئێمە چەمکی تایبەتی لەو تێبینیکردنانەمان بەکاردەهێنین کە لە ژیانی رۆژانەماندا ئەنجامیان دەدەین، پاشان دەڵێین: چەمکی تایبەتمەندیی کەسێتی رەگوڕیشەی لە نا یبەتمەندەکان و لە تێبنیکردنەکانی ئەوانیتردا هەیە (احمد، 2015: 74).

2-6- تایبەتمەندییەکانی کەسایەتی:

لە لایەنە بایەخدارەکانی کەسایەتی دادەنرێت، ستۆگدڵ (Stogdill) وا سەرنجی تایبەتمەندییەکان دەدات بەوەی کرداری رێکخراوی خودن لە میانی سێ ئەرکەوە: درکپێکردنی دەستەبژێریانە و لەبیرچوونەوەو فێربوونی دەستەبژێری، هەروەها پێیوابوو کە تایبەتمەندی هیچ کاتێك تایبەتمەندی بە هەمان نمرەو ئاست نەبینیوە، هیچ کەسێکیش پێکهاتەی دەماری دەروونی نەبینیوە، ئەمەش بە بیرۆکەیەکی رووت و پەتی دادەنرێت، یان پێکهاتەیەکی گریمانەییەو دەربازبوون لێی مەحاڵە، لە راستیدا هیچ کەسێك بە هەمان پلەو ئاست تایبەتمەندی نەبینیوەو هیچ کەسێکیش هەرگیز لە واقیعدا هیچ پێکهاتە، یان کردارێکی نەبینیوە کە دەروونزانی مامەڵەی لەگەڵدا بکات، وەکو پاڵنەرەکان و نەریتەکان و پێشبینییەکان و ئاراستەکان و ئەوانیتر، بەڵکو قسەکە لەسەر پێکهاتە گریمانەییەکانە، تایبەتمەندیش بەو پێیەی یەکێکە لەو پێکهاتانە، بەرئەنجامێکەو دەربازبوونی بۆ نییە. (ابو دية والرسام، 2017: 173).

2-7- ئەو تیۆرانەی شرۆڤەی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی دەکەن:

کارڵ ڕۆجرز پێیوایە کە: "مرۆڤ لە بنەڕەتدا بوونەوەرێکی هوشیار و عاقڵمەندە، ئیدراکی تەواوی بە خۆی و ئەو ژینگەیەی تێیدا دەژێت بڕیاری لەسەر دەدات، بۆیە ئەو ڕێز لەو پاڵشتیی کۆمەڵایەتییە دەگرێت، کە تاك لە دەوروبەری خۆی وەریدەگرێت.(سعيد،1989،ص:92)

پەرەسەندنی تەندروستیی دەروونی بۆ ژیانی تاك دەکرێ بۆ تاك ئەرکی دەروونیی تەواو بەرهەم بهێنێت، بۆیە ئەو بەوپەڕی توانایەوە کۆشش بۆ گەشەپێدانی کۆمەڵگە و پەرەسەندنی دەکات، ئەو تاکەی کە خودی خۆی بەدەست دەهێنێت، ئەو کەسەیە کۆشش بۆ خزمەتکردنی کۆمەڵگەکەی و گەشەپێدانی دەکات، بەوپێیەی ئەو تاکەیە، کە بە تەواوی درك بە تاقیکردنەوەکانی دەکات، واتە ئەو تاقیکردنەوانە پشتگوێ ناخات، یان ڕێیان لێ ناگرێت و نایانشێوێنێت، لەبەرئەوەی لە ناو خودی گەشەسەندو و تەندروستی و کارای خۆیدا دەیپاڵێوێت و تێیدەپەڕێنێت، هەروەها تاکی تەواو لە ڕووی دەروونییەوە، توانای لە گوێگرتنی هەموو چرکەساتەکانی ژیانی هەیە، لە میانی ئەو چێژ وەرگرتنەی کە تاقیکردنەوە نوێیەکان لە ژیانیدا بۆی دەهێنن (وەکو پاڵشتیی کۆمەڵایەتی لە باوان و

هاوڕێیان و...تاد). هەروەها تاکی تەواو لە ڕووی دەروونییەوە توانای وەرگرتنی بڕیاری گونجاوی هەیەو هەست بە ئازادی دەکات لە پێناوی جووڵەکردن بە هەر ئاڕاستەیەك کە خۆی بیەوێت، تاکو توانای هێنانەدیی خودی خۆی هەبێت.هەستکردن بە ڕەزامەندی، بەدەست نەهێنانی ڕێزگرتنیش دەبێتە مایەی نائومێدی و شکست، ئەگەر دایك ڕێزگرتنی ئەرێنی نەبەخشێت، ئەو کاتە مەیل و ئارەزووی منداڵی شیرەخۆرەش بۆ هێنانەدیی خود و دەوڵەمەندبوونی کۆسپی دێتە پێش و منداڵ درك بەوە دەکات، کە ڕەتکردنەوەی دایك بۆ ڕەفتارەکانی دەبێتە مایەی نکۆڵیکردنی هەمان لایەنەکان. (محمد،2009،ص:61-60)

2-8-ئەو تیۆرانەی شرۆڤەی تایبەتمەندییە کەسێتییەکان دەکەن:

-تیۆری ئەلپۆرت Allport :

"ئەلپۆرت بە راگرو ستوونی سایکۆلۆژیای تایبەتمەندییە کەسێتییەکان دادەنرێت، بەو چاوەوە سەرنجی تایبەتمەندییەکانیدا کە یەکەیەکی گونجاوە بۆ وەسفکردنی کەسایەتی و تایبەمەندی لای کەسەکە، هەرچەندە تەنها سیفەتێکی جیاوازی رەفتاری تاك نییە، بەڵکو لەوەش زیاترەو ئامادەکاری، یان هێز، یاخود پاڵنەرێکە لە ناو تاك و پاڵ بە رەفتارەکانییەوە دەنێت و بە رێگەیەکی دیاریکراو ئاراستەی دەکات، کە بە بەخشندە ناسراوە، بۆ نموونە هەمیشە لە ئامادەباشیدایە بۆ هەڵسوکەوتی بەخشندەییانە لە هەموو هەلومەرج و هەڵوێستەکان و هەمیشەش بە دوای ئەو هەڵوێستانەدا دەگەڕێت کە بە شێوەیەکی بەخشندەییانە هەڵسوکەوت دەکات" (نجاتي، 1408هـ: 339-340).

2-9-لێکۆڵینەوەکانی پێشووتر

1-ئەو لێکۆڵینەوانەی تاووتوێی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی دەکەن.

1-لێکۆڵینەوە عەرەبییەکان:

- لێکۆڵینەوەی أمل داودسەلیم ، علا حسين علوان (2016):

ناونیشانی توێژینەوە: پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی لای مامۆستایانی باخچە.

مامۆستا بە یەکێك لە کۆڵەگە بنەڕەتییەکانی کرداری فێرکردن دادەنرێت، ئەوەش لە سۆنگەی ئەو ڕۆڵە گرنگەی لە پەروەردە و فێرکردنی منداڵی باخچەدا دەیگێڕیت، بۆیە هەژاری و ئاستی نزمی لە ناو ژینگەی باخچە کە کاری تێدا دەکات، بە یەکێك لەو هۆکارانە دادەنرێت کە باخچە بەدەستیانەوە دەناڵێنێت و پێویستە چارەسەر بکرێت، لەبەرئەوەی دەکرێ کار بکاتە سەر لایەنی هاندان و پاڵنان بۆ کارکردن لە باخچە. لەبەر ڕۆشنایی ئەوەی پێشکەشکرا، توێژەر ئەم ئامانجەی خوارەوەی وەکو پێویستییەك دانا: زانینی ئاستی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی لای مامۆستایانی باخچە، ئەوەش لە میانی تاقیکردنەوەی ئەم گریمانەیەی خوارەوە:

گریمانەی سفری (الفرضية الصفرية): نەبوونی جیاوازیی بەڵگەداریی ئاماری لە نێوان مامناوەندیی ئەژماریی نمرەکانی مامۆستایانی باخچە لەسەر پێوەری پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی و مامناوەندییوونی گریمانەیی لە ئاستي بەڵگەداریی (0.05)و بۆ پێوانەی ئاستی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی، هەردوو توێژەر ئامرازی پێوانەکردنی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتیی مامۆستایانی باخچەی داڕشت و بونیادنا، چاوگەنموونەکەی توێژینەوەکەش لە (34) مامۆستا پێکهاتبوو،ئەنجامەکانی ئەم توێژینەوەیەی ئێستا بوونی لاوازیی لە ئاستی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتیی مامۆستایانی ناو ژینگەی باخچەی دەرخست، بەپێی ئەنجامەکانیش هەردوو توێژەر ژمارەیەك بەرئەنجام و ڕاسپاردە و پێشنیاریان خستەڕوو.(سليم و علوان،2016)

- لێکۆلینەوی بیانی:

لێکۆڵینەوەی دیمار (Demar (2005, الینویس، ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکا:

ناونیشانی لێکۆلینەوەکە:پەیوەندیی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی بە گونجان لەلای قوتابیان(شیکارییەکی درێژی- تحليل طولي).

ئامانجەکانی لێکۆڵینەوەکە: ئامانجی لێکۆڵینەوەکە پشکنینی پەیوەندیی نێوان پاڵپشتیی کۆمەڵایەتیی تێبینیکراو و رەفتارەکانی گونجاندن لای هەرزەکاران لەگەڵ تێپەڕبوونی کات.

چاوگەنموونەی لێکۆڵینەوەکە: چاوگەنموونەی لێکۆڵینەوەکە گەیشتە (82) قوتابیی لە قوتابیانی ناوەندی لە هەردوو قوتابخانەی ئامادەیی سەر بە شاری ئەلینۆسی باکوور.

ئامرازەکانی لێکۆڵینەوەکە: پێوەری پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی لای هەرزەکاران و منداڵان (ديماري، كميلكى 2000) و پێوەری هەڵسەنگاندنی ڕەفتار لای منداڵان و راپۆرتی خودی (رينولدس، كيمفوس 1998) پیادە و جێبەجێکرد. گرنگترین ئەنجامەکانی لێکۆڵینەوەکە: بوونی پەیوەندیی نێوان پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی و رەفتاری گونجاندن لەلای قوتابیان لەگەڵ تێپەڕبوونی کات بە

شێوەیەکی دیاریکراو، پاڵپشتیی پێشکەشکراو لەلایەن باوانەوە پەیوەست بوو بە خراپ سازانی شیکاری و پاڵپشتیی باوانیش پەیوەست بە سازانی کەسێتییەوە. هەروەها ئەوەش دەرکەوت، کە پاڵپشتیی هاوڕێیان پەیوەست بوو بە نیشانە سۆزدارییەکان و ئەوەش دەرکەوت، کە پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی پەیوەست بوو بە خەراپی سازانی لە قوتابخانە.(Michelle et al,2005)

2- ئەو لێکۆڵینەوانەی تاووتوێی تایبەتمەندی کەسایەتی دەکەن

2-لێکۆڵینەوە عەرەبییەکان:

-لێکۆڵینەوەی یونس، زوایمیة (2022)

ناونیشانی لێکۆڵینەوە : (تایبەتمەندییەکانی کەسایەتی و پەیوەندیی بە بەکارهێنانی سزا لەلایەن مامۆستا لە قۆناغی سەرەتایی)

ئامانجی ئەم لێکۆڵینەوەیە ئاشکراکردنی پەیوەندیی نێوان تایبەتمەندییەکانی کەسایەتی و بەکارهێنانی سزایە لەلایەن مامۆستای قۆناغی سەرەتاییەوە، لێکۆڵینەوەیەکی مەیدانی بۆ 10 قوتابخانەی سەرەتایی لە شاری قالمە ئەنجامدرا، چاوگەنموونەکەی (80) مامۆستای ئافرەت و پیاو بوو، کە بە ڕێگەیەکی ڕووپێوی وەرگیرابوون، بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی لێکۆلێنەوەکەش توێژەر میتۆدی وەسفی و پشتبەستن بە تاقیکردنەوەی کەسی بەکارهێنا، کە خۆی لە لیستی فرایبۆرغ و فۆرمی تایبەت بە سزادا دەبینییەوە، بە بەکارهێنانی گورزە ئاماری زانستە کۆمەڵایەتییەکانیش spss هەژماری ناوەندی و لادانی پێوەریانەو تاقیکردنەوەی دووبارەی ڕێژەی سەدی و هاوکۆلکەی پەیوەستگیریی پێرسۆن و ئەلفا کرونباخ ئەنجامدران، لێکۆڵینەوەکە گەیشتە ئەو دەرئەنجامەی کە پەیوەندی لە نێوان تایبەتمەندییە کەسایەتییەکان و بەکارهێنانی سزا نییە لەلایەن مامۆستای قۆناغی سەرەتاییەوە، ئەو تایبەتمەندییەی کەسایەتیش جوودا دەکاتەوە بریتییە لە هێمنی، هەروەها ئەوەش دەرکەوت کە هەندێك جار سزاش بەکاردەهێنێت.

-لێکۆلینەوی بیانی

لێکۆڵینەوەی موڕای و ئەوانیتر (Murray, Rushtar & Paunonon, 2002):

لێکۆڵینەوەکە بە ناونیشانی (تایبەتمەندییەکانی کەسایەتیی مامۆستا و هەڵسەنگاندنی قوتابی لە شەش جۆر لە ڕەوتە زانکۆییەکان) لە کەنەداو لەندەن.

ئەم لێکۆڵینەوەیە (29) تایبەتمەندیی کەسایەتی بۆ (46) مامۆستای دەروونزانی پشکنی، ئەوەش لە میانی نرخاندنی قوتابی بۆ ئەو مامۆستایانە، ئەو مامۆستایانە لە (6) وانەی زانکۆیی کە زیاتر لە ئاستێك دەخویندرێت لە ئاستی (ساڵی یەکەم هەتا خویندنی باڵا)، دەنرخێندرێن، ئەنجامەکانی لێکۆڵینەوەکەش بەم جۆرەی خوارەوە بوو:

1. چالاکییەکانی وانەگوتنەوە جۆراوجۆر دەبێت، بەپێی جیاوازیی هەر کۆرسێك بۆ هەمان مامۆستا.

2. چالاکییەکانی وانەگوتنەوە لە میانی ڕەوتە جیاوازەکانەوە، کە دەکرێ بە وردی و لە میانی مەزەندەکردنی تایبەتمەندییە کەسایەتییەکان پێشبینی بکرێن.

3. تایبەتمەندیی

ە دیاریکراوەکانی کەسایەتی، چالاکانە بەشداری لە وانەگوتنــەوە دەکات و بەپێی جۆری وانەکەش جیاوازیی هەیە.

4. تایبەتمەندییەکانی کەسایەتی پەیوەستە بە جیاوازیی ئەو وانانەی کە مامۆستا دەیانڵێتەوە، بۆیە ئامۆژگاری ئەوە دەکرێت کە زۆر پێویستە مامۆستای دەروونزانی وانەو بابەتە جیاوازەکانیش بڵێتەوە.

3-ڕێکارییەکانی توێژینەوەکە

1-3ڕێبازی توێژینەوەکە

بریتییە لە گەڕان دەربارەی ئێستا بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارە دیاریکراوەکان بە بێ دەستێوەردانی توێژەر (سهیل دیاب، 2003: 82).

توێژینەوەی وەسفی پەیوەندی بە کارهات لەبەر ئەوەی دەگوونجێت لەگەڵ سروشتی توێژینەوەکە.

2-3 کۆمەڵگای توێژینەوەکە:

کۆمەڵگەی توێژینەوە بەوە پێناسە دەکرێت کە بریتییە لە "کۆمەڵە ڕەگەزو توخمێك و ئەو کەسانەی بایەخ بە لێکۆڵینەوەیەکی دیاریکراو، یان کۆمەڵە سەرنجدان، یاخود پێوانەکردنێکە لەو بڵاوکراوانەوە کۆکراونەتەوە" (ابو صالح، 2000: 249).

کۆمەڵگەی توێژینەوەش بریتیە لە مامۆستایانی باخچەی منداڵانی ناوەندی پارێزگای هەولێر، ناوەندی پارێزگای سلێمانی ،بۆ ساڵی خوێندنی (2021-2022)، پێکهاتووە لە(1786) مامۆستا وهەروەك لە خشتەی خوارەوە ڕونکراوەتەوە.

خشتەی (1) خستنەڕووی کۆموڵگای توێژینەوە

شوێن	ژمارەی مامۆستا	کۆی گشتی
هەولێر	727	1786
سلێمانی	1059	

3-3نموونەی توێژینەوەکە:

مه به ستی سه ره کی له هه لبژاردنی نموونەی توێژینەوە بۆ دە ستکە وتنی داتاو زانیارییە لە بارە ی کومه لگه وه . وە بریتییە لە بە شیك لە و کۆمە لگە یە ی کە خە سـلە تیکی هاوبە شی تیدایە و نوینە رایە تی کومە لگە کە ی دە کات.(بۆکانیسابیر ،٢٠٢٠،ص:١١١،١١٢) نموونەی توێژینەوە بەشێوەیەکی هەڕەمەکی چینایەتی کە پێکهاتبوو لە ٣٦٠ مامۆستای باخچەی منداڵان کە ،کە ١٨٠ مامۆستا لە ناوەندی پارێزگای شاری هەولێر و ١٨٠ مامۆستا لە ناوەندی پارێزگای شاری سلێمانی ، دەکاتە سەدا ٢٠ ی کۆمەڵگای توێژینەوە بۆیە بەم شێوەیە وەرگیراوە تاکوو ڕێژەی هەڵە کەمتر بێت .

خشتەی(2) خستنەڕووی نموونەی توێژینەوە

شوێن	ژمارەی مامۆستا	کۆی گشتی
هەولێر	180	360
سلێمانی	180	

4-3ئامرازەکانی توێژینەوەکە:

ڕاپرسی: "ڕاپرسی بە ئامرازێکی گونجاو دادەنرێت بۆ بەدەستهێنانی زانیاری و داتاو ڕاستییە پەیوەستەکان بە واقعێکی دیاریکراوەوە. ڕاپرسی بە شێوەیەکی گشتی ژمارەیەك پرسیار دەخاتەڕوو و داوای وەڵامدانەوەیان دەکات لە لایەن ژمارەیەك کەسی پەیوەست بە بابەتی ڕاپرسییەکە" (ملحم، 2002: 147).

5-3 -ئا مادەکردنی پێوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی و تایبەتمەندیی کەسایەتی:

دوای بە دواداچوون لەسەر ژمارەیەک لە توێژینەوەکانی پێشوو پەیوەست بە پاڵپشتی کۆمەڵایەتی پێوەرێکی گونجاوی نە دۆزرایەوە کە ئامانجەکانی توێژینەوەکە بەدیبهێنیت، بۆیە دەستکرا بەئامادە کردنی پێوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی لەلای مامۆستایانی باخچەی منداڵان، پاش گەڕانەوە بۆ توێژینەوەکانی پێشوو و لەو سەرچاوە زانستیانەی کەپەیوندیان بەپێکهاتە و تایبەتمەندی نموونەی توێژینەوەکەوە هەیە دەستکرا بە دیارکردنی بڕگەکانی پێوەرەکە بە گەڕانەوە بۆ ئەم توێژینەوانە (القطراوی 2013)، (الدیدامونی2010)، بڕگەکان دیارکران کە پێکهاتبوون لە (50) بڕگە بە شێوەی سەرەتایی.

پاش گە ڕانە وە ی بۆ تویژینە وە کانی پیشوو و ئە و سە رچاوە زانستیانەی وەك (محویز كريمة 2005) و (الزين أحمد 2020) كە پە یوە ندیان بە پیکهاتە و تایبە تمە ندی کەسایەتی هە یە لە لایە ن ماموستایان، دەستکرا بە ئامادەکردنی ئەم پێوەرە ئامانج لە ئامادە کردنی ئە م پیوە رە ش بە مە بە ستی زانینی ئاستی تایبەتمەندی کەسایەتی بوو لەلایەن مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە ناوەندی پارێزگای هەولێر و ناوەندی پارێزگای سلێمانی،بۆیە سوود وەرگیرا لە پێوەری تایبەتمەندی کەسایەتی (غنام،٢٠٠٥) کە پێکهاتبوو لە (٣٩) بڕگە بە شێوەی سەرەتایی.

6-3 دیاریکردنی نمرەکانی پێوەر

تویژە ر هە ستا بە ڕاستکردنە وە ی نمرە ی بڕگە کانی پیوە ر کە دابە شبووە لە نیوان بڕگە ی ئە رێنی و بڕگە ی نە رێنی و نمرە کانی دیاریکرد، هە روە کو لە خشتە ی خورەوە روونکراوە تە وە.

خشتە ی (3) رونکردنە وە ی دابە شکردنی نمرە کانی وە لامدانە وە لە سە ر

بڕگەی ئەرێنی	زۆر ڕازیم	ڕازیم	بێ لایەنم	ڕازی نیم	زۆر ڕازی نیم
نمرەی ڕاستکردنەوە	5	4	3	2	1
بڕگەی نەرێنی	زۆر ڕازیم	ڕازیم	بێ لایەنم	ڕازی نیم	زۆر ڕازی نیم
نمرەی ڕاستکردنەوە	1	2	3	4	5

7-3 ڕێنماییە کانی وە ڵامدانە وە بو بڕگە کانی پیوە ر:

ڕێنماییە کانی تاقیکردنە وە بریتییە لە ڕوونکردنە وە ی ئامانجی پیوە رە کە و پیدانی بیروکە و زانیاری بە ماموستایان دە ربارە ی پیوە رە کە وە کو ژمارە ی بڕگە کان شیوازی وە ڵامدانە وە ی بڕگە کان وە کاتی تە رخانکراو بو وە ڵامدانە وە هە روە ها داواکردن لە ماموستایان کە هیچ برگە یە ک بە جی نە هیلن بە بی دە ربڕینی بوچوون لە سە ری هیچ وە ڵامیکی ڕاست و هە ڵە لە ئارادا نییە بە ڵکو دە ربڕینی بوچوونی تایبە تی خویانە و کاریگە ری ناکاتە سە ر ئاستی زانستیان بویە تویژە ر ڕینمایی پیوە رە کە ی دارشت بە لە بە رچاوگرتنی ئە وە ی کە ئە و رینماییانە بە زمانیکی سادە و روون ،بیت وە دووربیت لە ناروونی.

8-3 تایبەتمەندی سایکۆمەتری پێوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی و تایبەتمەندی کەسا یەتی:

ڕاستگویی:

ڕاستگۆیی یەکێکە لەو تایبەتمەندییە سایکۆمێتریانەی کە لە دروستکردنی پێوەرەکەدا پێویستە (مجذوب ،٢٠٠٣ ، ص (١٠٥) وەڕاستگۆیی ڕاپرسیش پشتڕاستکراوەتەوە لە ڕیگای ڕاستگۆیی ڕواڵات راستگۆیی وەرگێڕان هەروەک لە خوارەوە باسکراوە

أ-ڕاستگۆیی ڕواڵەت:

مەبەست لە ڕاستگۆیی ڕوواڵەت پشکنینی میتۆدیانەی ناوەڕۆکی ئەنجامدانی کارێکەو ئاماژە بەوەش دەکات کە ئایا پێوانەی ئەوە دەکات کە لە پێناو پێوانەکردنیدا ئامادەکراوە، یان ئەوەی ئێمە دەمانەوێ پێوانەی بکەین. (میخائیل، 2006: 255).

پێوەرەکە پێشکەش بە کۆمەڵێک پسپۆڕی بواری زانستی دەروونی و پەروەردەیی و پێوان و هەڵسەنگاندن کرا بۆ دڵنیابوون لەڕاستی و ڕەوانی برگەکان و ڕاستودروستییان لە ڕێگەی ڕاپرسییەکەوە کە داواکرا لە شارەزاکان بۆ ئەوەی ڕاو بۆچوون و تێبینی خۆیان دەربڕن دەربارەی ڕاستی و درووستی ڕاپرسییەکە بۆ هێنانەدی ئامانجی توێژینەوەکە.

ب-ڕاستگۆیی وەرگێڕان:

تویژە ر بە مە بە ستی گە یشتن بە ڕاستگویی وە رگیران بۆ پێوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی ئە م هە نگاوانە ی خوارە وە ی گرتە بە ر:

1- خستنە ڕووی برگە کانی پیوە رە کە بە زمانی عە رە بی بو پسپوڕیکی شارە زا لە زمانی کوردی و عە رە بی تا پیوە رە کە وە رگیریتە سە ر زمانی کوردی

2- خستنە ڕووی برگە کانی پیوە رە کە بە زمانی کوردی بو پسپوریکی شارە زا لە زمانی عە رە بی و کوردی تا پیوە رە کوردییە کە وە رگیریتە سە ر زمانی عە رە بی.

تویژە ر بە راوردی لە نیوان هە ردوو پیوە رە کە کرد، بە مە ش تویژە ر لە ڕاستگویی وە رگیرانە کە دلنیا بووە وە کە هە ردوو پیوە رە کە وە کو یە کن.

جێبەجێکردنی پێوەر لە سەرنموونەی ڕاپرسی:

دوای ئامادە کردنی برگە کانی پیوە رە کە لە سە ر نموونە ی راپرسی جیبە جیکرا کە پیکهاتبوو لە (100) مامۆستا لە باخچەی منداڵان لە ناوەندی پاریزگای هە ولیر، لە ماوەیەکی کاتی دیاریکراو مە بە ست لە ئە نجامدانی ئە م ریکاریە بو زانینی ئە مانە ی خوارە وە بوو:

9-3-شیکردنەوەی ئاماری بۆ برگەکانی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی و پێوەری تایبەتمەندی کەسایەتی:

بۆ گە یشتن بە ڕاستگویی بنیاتنانی ڕاپرسی بە پشت بە ستن بە هە ردوو شیوازی هیزی جیاکە رە وە ی برگە کان وڕاستگۆیی گونجانی ناوخۆیی بو فورمە کان بە مە بە ستی هیشتنە وە ی یان لابردنی برگە کان کە تویژەر لە ڕێگای نموونە ی ڕاپرسی کە ژمارە یان (100) فورم بوو بە دە ستی گە یشتبوو   لە ماویەکی کاتی دیارکراو، مەبەست لە ئەنجامدانی ئەم ڕێکارییە بۆ زانینی ئەمانەی خوارەوەبوو:

أ- هێزی جیاکاری بۆ برگەکانی پێوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی و تایبەتمەندی کەسیایەتی

هێزی جیاکاری بۆ بڕگەکانی پێوەری تایبەتمەندی کەسایەتی لەلایەن مامۆستایانی باخچەکانی منداڵان لە ناوەندی پارێزگای هەولێر:

مە بە ست لە هیزی جیاکە رە وە ی برگە ئاستی تواناکە یە تی بو جیاکردنە وە ی لە نیوان کومە لە ی ئاست بە رز و کومە لە ی ئاست نزم (المولودية 2019 ،ل(29)

پاش ڕاستکردنە وە ی وە ڵامە کان تویژە ر هە ستا بە ئە نجامدانی ئە م ڕێکارییانە ی خوارە وە:

1 ڕێکخستنی نمرە کان و ڕیز بە ندکردنییان بە شێوە ی بو خوارە وە یی، واتا لە بە رز بو نزم.

2 وە رگرتنی (27) فورمە کان بو بە رزترین نمرە کە کومە ڵە ی بە رز دە نوینی وە وە رگرتنی (27%) فۆرمە کان بو نزمترین نمرە کە کومە ڵە ی نزم دە نوینی.

پاشان دابە شکردنییان بو سێ ،چین چینی یە کە م بە رزترین ئاست (27% جارانی (100) بکریت = 27) هە مان ریکاری بوچینی دووه م کە کومە ڵە ی نزم دە نوینی و بە هاو بە هاکانی دیکە ش کە ریژه یان (46%) بوولە جیاکارییە کانی برگە کان پشتگوی خران. بە م شیوه یە (27) مامۆستا لە کومە ڵە ی بە رز و (27) مامۆستا لە کومە لە ی نزم وه رگیران کە کوی هە ردوو کومە لە دە کاتە (54) ماموستا

3- تویژه ر تاقیکردنە وه ی تائی((t.test بە کارهینا بو هە ردوو نموونە ی سە ربە خو بو زانینی جیاوازی نیوان ناوه ندە ژمیرییە کان بو نمرە ی هە ردوو کومە ڵە ی بە رزو نزم، و بو هە ر برگە یە ک لە برگە کان هە روه کو لە خشتە ی(5-4) خورە وە ڕوونکراوە تە وە:

خشتەی(4)هێزی جیاکاری برگە کانی برگەکانی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی

ژ	کۆمەڵەی بەرز – نزم	نموونە	ناوەندە ژمێری	لادانی پێوەری	نرخی t	P-Value	ژ	کۆمەڵەی بەرز – نزم	نموونە	ناوەندە ژمێری	لادانی پێوەری	نرخی t	P-Value
1	کۆمەڵەی بەرز	27	3.55	1.05	1,55	0.126*	26	کۆمەڵەی بەرز	27	4.55	0.89	2.17	*0.034
	کۆمەڵەی نزم	27	3.11	1.05				کۆمەڵەی نزم	27	4.07	0,72		
2	کۆمەڵەی بەرز	27	3.66	0.96	2.54	0.014*	27	کۆمەڵەی بەرز	27	4.11	0.84	3.60	*0.001
	کۆمەڵەی نزم	27	3.03	0,85				کۆمەڵەی نزم	27	3.14	1.09		
3	کۆمەڵەی بەرز	27	3.88	1.08	1.85	0.070*	28	کۆمەڵەی بەرز	27	3.81	1.00	3.74	*0.000
	کۆمەڵەی نزم	27	3.37	0,96				کۆمەڵەی نزم	27	2.66	1.24		
4	کۆمەڵەی بەرز	27	4.55	0.57	2.36	0.022*	29	کۆمەڵەی بەرز	27	4.40	0.63	4.42	*0.000
	کۆمەڵەی نزم	27	4.03	0.97				کۆمەڵەی نزم	27	3.44	0.93		
5	کۆمەڵەی بەرز	27	3.85	0.98	3.10	0.003*	30	کۆمەڵەی بەرز	27	4.44	0.84	1.58	*0.120
	کۆمەڵەی نزم	27	2.85	1.35				کۆمەڵەی نزم	27	4.07	0.87		
6	کۆمەڵەی بەرز	27	4.70	0.66	1.86	0.068*	31	کۆمەڵەی بەرز	27	3.48	1.39	2.70	*0.009
	کۆمەڵەی نزم	27	4.33	0.78				کۆمەڵەی نزم	27	2.44	1.42		
7	کۆمەڵەی بەرز	27	3.88	1.08	1.076	0.287*	32	کۆمەڵەی بەرز	27	4.66	0.62	3.73	*0.000
	کۆمەڵەی نزم	27	3.59	0.93				کۆمەڵەی نزم	27	3.96	0.75		
8	کۆمەڵەی بەرز	27	4.62	0.62	2.87	0.006*	33	کۆمەڵەی بەرز	27	4.70	0.46	3.24	*0.002
	کۆمەڵەی نزم	27	4.11	0.69				کۆمەڵەی نزم	27	3.96	1.09		
9	کۆمەڵەی بەرز	27	4.55	0.57	3.37	0.001*	34	کۆمەڵەی بەرز	27	4.44	0.80	3.40	*0.001
	کۆمەڵەی نزم	27	3.88	0.84				کۆمەڵەی نزم	27	3.66	0.87		
10	کۆمەڵەی بەرز	27	2.44	1.19	0.967	0.338*	35	کۆمەڵەی بەرز	27	4.11	0.97	2.10	*0.040
	کۆمەڵەی نزم	27	2.74	1.05				کۆمەڵەی نزم	27	3.51	1.08		

**0.91	0.12	1.36	3.40	27	کۆمەڵەی بەرز	36	0.001*	3.68	0.46	4.70	27	کۆمەڵەی بەرز	11
		1.04	3.37	27	کۆمەڵەی نزم				1.05	3.88	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.000	1.23	1.45	2.55	27	کۆمەڵەی بەرز	37	0.000*	4.00	0.42	4.88	27	کۆمەڵەی بەرز	12
		1.17	3.00	27	کۆمەڵەی نزم				0.86	4.14	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.362	0.92	1.51	2.85	27	کۆمەڵەی بەرز	38	0.015*	2.50	0.87	4.18	27	کۆمەڵەی بەرز	13
		1.12	2.51	27	کۆمەڵەی نزم				0.62	3.66	27	کۆمەڵەی نزم	
0.**841	0.20	1.50	2.40	27	کۆمەڵەی بەرز	39	0.001*	2.95	0.45	4.85	27	کۆمەڵەی بەرز	14
		1.17	2.33	27	کۆمەڵەی نزم				0.63	4.40	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.525	0.63	0.98	4.25	27	کۆمەڵەی بەرز	40	0.000*	4.33	0.57	4.40	27	کۆمەڵەی بەرز	15
		0.69	4.40	27	کۆمەڵەی نزم				0.67	3.66	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.001	3.54	0.78	4.18	27	کۆمەڵەی بەرز	41	0.106*	1.64	0.74	4.62	27	کۆمەڵەی بەرز	16
		0.75	3.44	27	کۆمەڵەی نزم				0.90	4.25	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.001	3.60	1.15	4.11	27	کۆمەڵەی بەرز	42	0.000*	4.18	0.81	4.14	27	کۆمەڵەی بەرز	17
		1.10	3.00	27	کۆمەڵەی نزم				1.22	2.96	27	کۆمەڵەی نزم	
0.659	0.44	1.71	3.18	27	کۆمەڵەی بەرز	43	0.009*	2.69	0.87	4.18	27	کۆمەڵەی بەرز	18
		1.33	3.00	27	کۆمەڵەی نزم				0.93	3.51	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.000	4.10	1.02	3.74	27	کۆمەڵەی بەرز	44	0.021*	2.38	1.32	3.70	27	کۆمەڵەی بەرز	19
		1.28	2.44	27	کۆمەڵەی نزم				1.18	2.88	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.694	0.39	1.05	3.77	27	کۆمەڵەی بەرز	45	0.000*	4.31	0.54	4.70	27	کۆمەڵەی بەرز	20
		1.01	2.88	27	کۆمەڵەی نزم				0.97	3.77	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.007	2.82	1.10	3.70	27	کۆمەڵەی بەرز	46	0.000*	4.38	0.32	4.88	27	کۆمەڵەی بەرز	21
		1.21	2.81	27	کۆمەڵەی نزم				0.81	4.14	27	کۆمەڵەی نزم	
0.913	0.110	1.24	2.33	27	کۆمەڵەی بەرز	47	0.000*	5,28	0.69	4.59	27	کۆمەڵەی بەرز	22
		1.23	2.29	27	کۆمەڵەی نزم				0.89	3.44	27	کۆمەڵەی نزم	
*0.043	2.07	1.35	2.33	27	کۆمەڵەی بەرز	48	**0.59	٠ 0.58	1.05	4.22	27	کۆمەڵەی بەرز	23
		1.12	3.03	27	کۆمەڵەی نزم				0.78	4.07	27	کۆمەڵەی نزم	
0.648	0.46	1.48	2.74	27	کۆمەڵەی بەرز	49	0.000*	3.99	0.80	4.22	27	کۆمەڵەی بەرز	24
		1.47	2.55	27	کۆمەڵەی نزم				0.69	3.40	27	کۆمەڵەی نزم	

ژ	کۆمەڵە	نموونە	ناوەندە ژمێری	لادانی پێوەری	نرخی t	P-Value	ژ	کۆمەڵە	نموونە	ناوەندە ژمێری	لادانی پێوەری	نرخی t	P-Value
25	کۆمەڵە ی بەرز	27	4.66	0.67	5.49	*0.000	50	کۆمەڵە ی بەرز	27	4.59	0.69	2.32	*0.024
	کۆمەڵە ی نزم	27	3.55	0.80									

* بەڵگەداری ئامارییە.   **بەڵگەداری ئاماری نییە

خشتە ی (5) هێزی جیاکاری برگە کانی پیوە ری تایبەتمەندی کەسایەتی

ژ	کۆمەڵەی بەرز – نزم	نموونە	ناوەندە ژمێری	لادانی پێوەری	نرخی t	P-Value	ژ	کۆمەڵەی بەرز – نزم	نموونە	ناوەندە ژمێری	لادانی پێوەری	نرخی t	P-Value
1	کۆمەڵەی بەرز	27	4.77	0.42	1.46	*0.148	20	کۆمەڵەی بەرز	27	3.70	1.35	0.89	*0.377
	کۆمەڵەی نزم	27	4.59	0.50				کۆمەڵەی نزم	27	4.00	1.07		
2	کۆمەڵەی بەرز	27	3.70	1.32	5.82	*0.000	21	کۆمەڵەی بەرز	27	3.85	1.32	0.22	**0.825
	کۆمەڵەی نزم	27	1.92	0.87				کۆمەڵەی نزم	27	3.77	1.12		
3	کۆمەڵەی بەرز	27	4.33	1.20	2.34	*0.088	22	کۆمەڵەی بەرز	27	3.59	1.27	3.97	*0.000
	کۆمەڵەی نزم	27	3.48	1.45				کۆمەڵەی نزم	27	2.33	1.03		
4	کۆمەڵەی بەرز	27	3.92	0.82	3.67	*0.001	23	کۆمەڵەی بەرز	27	3.59	1.33	2.02	*0.049
	کۆمەڵەی نزم	27	3.11	0.80				کۆمەڵەی نزم	27	2.88	1.21		
5	کۆمەڵەی بەرز	27	4.33	0.91	3.38	*0.001	24	کۆمەڵەی بەرز	27	4.29	1.03	1.68	*0.098
	کۆمەڵەی نزم	27	3.51	0.84				کۆمەڵەی نزم	27	3.77	1.21		
6	کۆمەڵەی بەرز	27	4.22	1.12	5.57	*0.000	25	کۆمەڵەی بەرز	27	3.14	1.32	2.77	*0.008
	کۆمەڵەی نزم	27	2.44	1.21				کۆمەڵەی نزم	27	2.22	1.12		
7	کۆمەڵەی بەرز	27	4.11	1.01	0.328	**0.744	26	کۆمەڵەی بەرز	27	3.62	1.11	4.29	*0.000
	کۆمەڵەی نزم	27	4.00	1.44				کۆمەڵەی نزم	27	2.25	1.22		
8	کۆمەڵەی بەرز	27	3.48	1.47	5.38	*0.000	27	کۆمەڵەی بەرز	27	3.03	1.37	3.88	*0.000
	کۆمەڵەی نزم	27	1.62	1.00				کۆمەڵەی نزم	27	1.77	0.97		
9	کۆمەڵەی بەرز	27	3.66	1.24	6.55	*0.000	28	کۆمەڵەی بەرز	27	3.96	1.34	0.93	*0.353
	کۆمەڵەی نزم	27	1.81	0,78				کۆمەڵەی نزم	27	4.25	0.94		
10	کۆمەڵەی	27	2.96	1.15	3.81	*0.000	29	کۆمەڵەی	27	4.07	1.20	0.66	*0.511

	بەرز							بەرز					
	کۆمەڵەی نزم	27	1.77	1.12				کۆمەڵەی نزم	27	4.25	0.81		
11	کۆمەڵەی بەرز	27	3.88	1.21	3.98	*0.000	30	کۆمەڵەی بەرز	27	3.85	1.06	0.23	**0.815
	کۆمەڵەی نزم	27	2.48	1.36				کۆمەڵەی نزم	27	3.92	1.20		
12	کۆمەڵەی بەرز	27	4.03	1.05	3.09	*0.003	31	کۆمەڵەی بەرز	27	3.03	1.25	0.90	*0.368
	کۆمەڵەی نزم	27	3.00	1.38				کۆمەڵەی نزم	27	2.70	1.43		
13	کۆمەڵەی بەرز	27	3.81	1.21	2.23	*0.030	32	کۆمەڵەی بەرز	27	4.14	1.06	1.09	*0.278
	کۆمەڵەی نزم	27	3.03	1.34				کۆمەڵەی نزم	27	3.77	1.39		
14	کۆمەڵەی بەرز	27	3.66	1.00	5.33	*0.000	33	کۆمەڵەی بەرز	27	3.96	1.22	1.53	*0.130
	کۆمەڵەی نزم	27	2.18	1.03				کۆمەڵەی نزم	27	3.40	1.42		
15	کۆمەڵەی بەرز	27	4.18	0.92	2.94	*0.005	34	کۆمەڵەی بەرز	27	3.44	1.39	2.58	*0.013
	کۆمەڵەی نزم	27	3.25	1.34				کۆمەڵەی نزم	27	2.44	1.45		
16	کۆمەڵەی بەرز	27	3.88	1.08	6.51	*0.000	35	کۆمەڵەی بەرز	27	3.48	1.08	2.042	*0.046
	کۆمەڵەی نزم	27	2.14	0.86				کۆمەڵەی نزم	27	2.77	1.42		
17	کۆمەڵەی بەرز	27	3.37	1.39	3.50	*0.001	36	کۆمەڵەی بەرز	27	3.70	1.29	1.70	*0.095
	کۆمەڵەی نزم	27	2.18	1.07				کۆمەڵەی نزم	27	4.25	1.09		
18	کۆمەڵەی بەرز	27	4.14	0.98	1.50	*0.138	37	کۆمەڵەی بەرز	27	4.51	0.75	0.64	**0.522
	کۆمەڵەی نزم	27	3.70	1.17				کۆمەڵەی نزم	27	4.37	0.92		
19	کۆمەڵەی بەرز	27	4.03	0.97	0.258	**0.798	38	کۆمەڵەی بەرز	27	3.40	1.11	1.18	*0.362
	کۆمەڵەی نزم	27	3.96	1.12				کۆمەڵەی نزم	27	3.00	1.38		
							39	کۆمەڵەی بەرز	27	3.44	1.05	0.86	*0. 390

* بەڵگەداری ئامارییە.   **بەڵگەداری ئاماری نییە

10-3-ڕاستگویی گونجانی ناوخویی بو پێوە ری تایبەتمەندی کەسایەتی

بە مە بە ستی دە ر کە وتنی ئە مر ڕاستیانە ی خوارە وە ریگە ی گونجانی ناوخویی بە کارهێنرا چونکە پیوە ریکی گونجاومان لە برگە کان و ئە و ڕە هە ندە ی کە پیوە رە کە بە گشتی دە پیپویت، پیشکە ش دە کات و توانای دە رخستنی بە یە کە وە بە ستنی نیوان

برگە كانى پيوە ر تويژە ر بو دوزينە وە ى ڕاستگۆی گونجانی ناوخويی هە ستا بە جێبە جیکردنی پێوەرەکە لە سەر نموونە ی ڕاپرسی کە پیکهاتبوو لە (100) مامۆستا لە باخچەی منداڵان، پاشان هە ژمارکردنی هاوکۆلکەی پە یوەستبوونی بە بەکارهینانی بەرنامەی ئاماری (SPSS) لە نێوان نمرەی گشتی هەر برگەیەک لەگەڵ برگەکانی تر، لەگەڵ نمرەی گشتی پێوەرەکە، دەرکەوەت کە گشت برگەکانی پێوەرەی پاڵپشتی کۆماڵایەتی پەیوەندییەکی بەڵگەداری ئامارییان هەیە لەگەڵ نمرەی گشتی پێوەرەکە لە ئاستی کەمتر لە (0.05)، بەشێوەیەک کە بەهاوکۆلکەی پەیوەستبوون دەکەوێتە نێوان (0,207-0,549)، بەگەڕانەوە بۆ بە های (Sig)ی هە ر برگەیەک و بەراوردکردنی بەئاستی بەڵگەداری (0,05) لەژێر ڕوشنایی ئەنجامە دەردەکەوێت کە هەموو برگەکانی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی ڕاستگۆییان هەیە، بەم شێوەیە پیوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی بە شیوەیەکی کۆتایی لە (43) برگە پێکهات. وە هەروەها دەرکەوت کە گشت برگەکانی پێوەرەی تایبەتمەندی کەسایەتی کە پەیوەندییەکی بەڵگەداری ئامارییان هەیە لەگەڵ نمرەی گشتی پێوەرەکە لە ئاستی کەمتر لە (0.05) بە شیوەیەک کە بەهای هاوکۆلکەی پەیوەستبوون دەکەویتە نێوان (0.218-0.483) بە گەڕانەوە بۆ بە های (Sig)ی هە ر برگەیەک و بە راوردکردنی بە ئاستی بەڵگەداری (0.05) لە ژێر ڕۆشنایی ئەو ئەنجامە دەردەکەوێت کە هەموو برگەکان تایبەتەندی گونجانی پەیوەستبوونی ناوخۆیی و ڕاستگوییان هە یە بەم شێوەیە پێوەری تایبەتمەندی کەسایەتی لەلایەن مامۆستایانی مامۆستایانی باخچەی منداڵان بە شێوەیەکی کوتایی پیکهات لە (35) برگە.

11-3- جێگری پێوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی:

دوای ئەوەی فۆرمەکە دەدرێت بەئەندامانی نموونەی توێژینەوە و ئەوانیش وەڵامی سەرجەم برگەکانی دەدەنەوە پاشان ئەبێت برگەکان بکرێت بە دوو بەشەوە، گروپێکیان هەموو ئەو برگانەی کە ژمارەکانیان تاکە (1،3،5،7،9،....هـتـد)و گروپەکەی دیکەش هە موو ئەو برگانەی کە ژمارەکانیان جووتە (2،4،6،8،10....هتد). پاشان لە ڕێیی ئامارەوە، هاوکۆلکەی پەیوەستبوون لە نێوان برگە تاك و برگە جووتەکاندا، دەردەهێنریت و بەپێی بەهاکەی بڕیاری بەسەردا دەدرێت لەم ڕێگایەدا دەستکرا بەجێبەجێکردنی تاقیکردنەوە کە لەسەر نموونەی ڕاپرسی کە ژمارەیان (30) مامۆستا بوو لەچەند باخچەیەکی جیاواز لە ناوەندی شاری هەولێردا پاشان دەستکرا، بە دووبارە کردنەوەی تاقیکردنەوە کە لەسەر هەمان نموونە لە ماوەیەکی کاتی دیارکراو کە نابێت لە ١٥ ڕۆژ کەمتر بێت، دوای ڕاستکردنەوەی وەلامەکانی پێوەرەکە دەستکرا بە بەکارهێنانی هاوکۆلکەی بەیەک بەستنەوەی (پێرسون) بۆ دڵنیابوون لە جێگری پێوەرەکە (0,750) و بە ئاستی بەڵگەداری Sig (0.0). ئەمە مانای ئەوەیە کە هاوکۆلکەی بەیەکبەستنەوەکە بەڵگە دارە لە ئاستی (0.05) واتە پێوەرەکە بەرادەیەکی بەرز ،جێگیرە ئەم بەهایەش پەسەندە بۆ پێوەرەکەو دڵنیا دەکرێتەوە کە لەسەر نموونەی توێژینەوەکە جێ بەجێ بکرێت.

12-3-جيگيری پيوە ری یتایبەتمەندی کەسایەتی لای مامۆستایانی باخچەی منداڵان:

جێگیری بریتییە لە خە سلە تێك لە خە سلە تە كانی تاقیکردنە وە ی باش کە پیوە ر هە مان ئە نجام بدات ئە گە ر هاتوو لە سە ر هە مان کە س و لە ژیر هە مان هە ڵ و مە رجدا دووبارە جیبە جي بكريتە وە. (الإمام واخرون، 1990، ل114)

بو گە یشتن بە جیگیری پیوە رە کە هە ر یە ک لە ، ها و کیشە ی بە شێوازی دابەشکردن و ریگای(ئە لفا - کرونباخ) ی بە کارهینا هە روە کو لە خوارە وە روونکراوە تە وە:

أ-ڕيگای بەشێوازی نیوەی دابەشکردن Sphit half methods

" لەم رێگەیەدا: توێژەر تاقیکردنەوەکەی (پێوەرەکە) دوای پراکتیزەکردنی دابەش دەکات بۆ دوو نیوەی هاوسەنگ و یەکسان، ئەوەش بەپێی هاوکۆلکەی پەیوەستگیریی هەر نیوەیەك بە تەنها، پاشان بەدەستهێناني هاوكۆلكەی جێگیریی تاقیکردنەوەکە بە گشتی، لە میانی هاوکێشەی ئاماریی گونجاو بۆ ئەوە" (عبد الرحمن البدوي، 2007، ص344).

هەژمارکردنی هاوکۆلکەی جێگیری بە بەکارهێنانی ڕێگەی نیوە دابەشکردن ئەنجام درا، بە جۆرێك بەندەکانی پێوەرە گشتییەکە بۆ دوو بەش دابەش کراو هاوکۆلکەی پەیوەستگیریی نێوان کۆی برگەکانی نیوەی یەکەم و کۆی برگەکانی نیوەی دووەمی ، بە بەکارهێنانی هاوکێشەی (سپێرمان براون)، هاوکێشەکە هاوکۆلکەی جێگرییەکەی بووە 0.77 ئەمەش بەڵگەی تەواوە لەسەر ئەوەی پێوەرەکە ئاستێکی بەرزی لە جێگیریدا .

پراکتیزەکردن	ژمارەی برگەکانی تاقیکردنەوە	هاکۆلکەی پەیوەستگیریی (نیوە بەشکاری)	نمرە ئازادەکان	هاوکێشەی سپێرمان براون	بەڵگە ئامارییەکانی هاوکۆلکەی جێگیری

برگە تاکییەکان	34	0.63	38	0.77	دالة

خشتەی(6) دەرهێنانی جێگیری پێوەر بە ڕێگای بە شێوازی دابەشكردن

ب- هاوكێشەی ئەلفا- كرونباخ Alpha Cronbach's بۆ پاڵپشتی كۆماڵآیەتی تایبەتمەندی كەسایەتی

هاوكیشه ى (ئه لفا-كرونباخ) بو ده رهينانى نه گورى تاقيكردنه وه، كه گونجاوه بو ئه و تاقيكردنه وانه ى په يژه يين واته هيزيان تيدايه بو نموونه ئه و برگانه ى كه نمره كانييان له نيوان (1 - 5) بيت (علام، 2006، ل100).

دواى ئه وه ى تويژه ر هاوكيشه كه ى به سه ر نمره ى ماموستايان جيبه جيكرد، ده ركه وت كه جيگيرى بۆ هەردووك پيوه ره كه بريتييه له (0.77). ئه مه ش جيگيريه كى به رزو گونجاوه به م شيوه يه دواى ئه نجامدانى سه رجه م ڕيكارييه كانى ئاماده كرنى پێوەری پاڵپشتی كۆمەڵایەتی لە لای مامۆستایانی باخصەی منداڵان كە بە شيوه يه كى كوتايى ئاماده بوو بۆ نموونه ى تويژينه وه كه كه پيكهاتووه له (50)، وە پيوه رى تایبەتمەندی كەسایەتی لای مامۆستایانی باخچەی منداڵان پيوه ره كه به شيوه يه كى كوتايى ئاماده بوو بۆ نموونه ى تويژينه وه كه كه پيكهاتووه له (35) ،

3-13- ڕێكارییەكانی توێژینەوەكە.

هۆكارە ئامارییە بەكارهاتووەكان:

توێژەربەشێوەیەكی گشتی هەگبەی ئاماری (SPSS – Version 2) بەكار هێناوە، بۆ دەرهێنانی ئەم هۆكارە ئامارییانەی خوارەوە:

1-ناوندە ژمێری (ئاستی تایبەتمەندی كەسایەتی لای مامۆستایانی باخچەی منداڵان).

2-لادانی پێوەری (ئاستی تایبەتمەندی كەسایەتی لای مامۆستایانی باخچەی منداڵان).

3-مربع كای سكویر (Chi – Square)بۆ زانینی ڕای شارەزایان لە ڕوونكردنەوەی برگەكانی تایبەتمەندی كەسایەتی بەكارهێنراوە.

4- تاقیكردنەوەی تائی t-test (ئاستی جیاوازی تایبەتمەندی كەسایەتی بە پێی جۆری بڕوانامە).

5- هاوكۆلكەی هێزی جیاكەرەوە (بۆ دەرهێنانی هێزی جیاكەرەوەی برگەكان بەكارهێنراوە)

6- هاوكۆلكەی پەیەستبوون (بۆ دەرهێنانی پەیوەندی نێوان هەربرگەیەک بە برگەیەكی تر بە كار هات.......)

7- هاوكۆلكەی بەڕێگای هاوكێشەی سپێرمان براون. (...بۆ جێگیری برگەكان بەكار هات.........)

8- هاوكێشەی ئەلفا كرونباخ (Alpha Cronbach) (ڕێگایەكی ترە بۆ جێگیری برگەكان بەكار هات)

4- خستنەڕووی ئەنجامەكان و شیكردنەوەیان:

دوای تەواوبوونی كۆكردنەوەی داتاكان، لەم بەشەی توێژینەوكە دەستكرا بە خستنەرووی ئەنجامەكان و شیكردنەوەی ئەو داتایانەی كە لە ڕێگەی ئامرازی ڕاپرسییەوە بەدەست هاتوون و بە پێی ئەو ئامانجانەی خراونەتەروو، هەروەها تاوتوێكردنی ئەنجامەكان.ئامانجی ئەم توێژینەوەی ئێستا بریتییە لە :

ئامانجی سێیەم: **زانینی ئاستەكانی جیاوازی لە دەستەبەربوونی پاڵپشتی كۆمەڵایەتی لەلایەن مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە هەرێمی كوردستاندا. (هەلێر-سلێمانی).**

خشتەی (7) ناوەندە ژمێری و لادانی پێوەری كێشی سەدی و ڕێزبەند و ڕێژەی سەدی و ئاستی تایبەتمەندی كەسایەتی لەلای مامۆستایانی باخچەی منداڵان

ژ	ناوەندە ژمێرەیی	لادانی پێوەری	ڕێژەی سەدی	ڕێزبەندی	ئاست
1	4.41	0.885	88.17	12	زۆر بەرزە
2	4.36	0.762	87.11	21	زۆر بەرزە
3	4.26	0.788	85.17	14	زۆر بەرزە
4	4.21	0.961	84.17	16	زۆر بەرزە
5	4.19	0.836	83.73	6	بەرزە
6	4.17	0.992	83.44	20	بەرزە
7	4.16	1.061	83.17	37	بەرزە
8	4.12	1.010	82.39	11	بەرزە
9	4.09	0.970	81.83	29	بەرزە
10	4.08	0.940	81.67	25	بەرزە
11	4.08	0.846	81.61	4	بەرزە
12	4.05	0.923	81.06	32	بەرزە
13	4.04	0.876	80.78	13	بەرزە

14	4.00	0.914	80.00	9	بەرزە
15	3.96	0.922	79.22	31	بەرزە
16	3.96	0.959	79.17	8	بەرزە
17	3.96	0.847	79.11	15	بەرزە
18	3.89	0.927	77.83	24	بەرزە
19	3.79	0.948	75.89	33	بەرزە
20	3.78	0.922	75.67	28	بەرزە
21	3.74	1.001	74.72	26	بەرزە
22	3.71	1.068	74.28	18	بەرزە
23	3.71	0.923	74.22	34	بەرزە
24	3.70	2.788	73.94	7	بەرزە
25	3.68	1.004	73.67	39	بەرزە
26	3.66	1.252	73.28	43	بەرزە
27	3.65	1.006	73.06	22	بەرزە
28	3.64	0.952	72.72	23	بەرزە
29	3.64	1.083	72.72	17	بەرزە
30	3.62	0.878	72.44	38	بەرزە
31	3.57	0.927	71.33	3	بەرزە
32	3.38	0.985	67.50	2	ناوەندە
33	3.36	1.012	67.28	1	ناوەندە
34	3.28	1.179	65.67	5	ناوەندە
35	3.18	1.114	63.61	42	ناوەندە
36	3.18	1.503	63.56	30	ناوەندە
37	3.13	1.153	62.61	27	ناوەندە
38	3.13	1.186	62.50	40	ناوەندە
39	3.03	1.271	60.67	41	ناوەندە
40	3.03	1.163	60.56	19	ناوەندە
41	3.02	1.147	60.33	36	ناوەندە
42	2.77	1.243	55.33	35	ناوەندە
43	2.65	1.166	52.94	10	ناوەندە
	3.70	1.053	73.96		بەرزە

لە خشتەی (7) ڕوونکراوەتەوە کە بڕگەی ژمارە (1) لە دەقی **کاتێک بە تەنها دەبم هەست بە ئاسوودەیی دەکەم**.بە ناوەندە ژمێری (4.41) و لادانی پێوەری (0.885) و کێشی سەدی (%88.17) و بە ئاستی زور بەرز و بڕگەی ژمارە (15) لە دەقی **نهێنیەنییەکانم بۆکەسە نزیکەکانم دەدرکێنم.** بە ناوەندەژمێری (4.19)، لادانی پێوەری ڕێژەی سەدی (%83.73) و بە ئاستی بەرز و بەرزترین ئاست ڕێژەییان پێدراوە لە نێوان ئەنجامە بەدەستهاتووەکان. هەروەها بڕگەی ژمارە (32) لە **هەست دەکەم مایەی بایەخدانی ئەو هاوڕێیيانەمم کە لە نزیکمەوەن**. بە ناوەندەژمێری (3.38) وەلادانی پێوەری (0.985) بە ڕێژەی سەدی (%67.50) بە ئاستی ناوەندە. ئاست و ڕەیژەییی بە دەستهێناوە لە نێوان ئاست و کێشی ڕێژەییە بەدەستهاتووەکان.

ئامانجی دووەم : زانینی ئاستەکانی گرنگی تایبەتمەندی کەسایەتی نموونەی توێژینەوەکە لە هەرێمی کەردستان. (هەولێر- سلێمانی).

بۆ وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارە دەستکرا بە دۆزینەوەی ناوەندە ژمێری و لادانی پێوەری و کێشی ڕێژەیی و ڕێزبەند و ئاستی سەرجەم بڕگەکانی پێوەری تایبەتمەندی کەسایەتی لای مامۆستایانی باخچەی منداڵان.

خشتەی (8) ناوەندە ژمێری و لادانی پێوەری کێشی سەدی و ڕێزبەندو ڕێژەی سەدی و ئاستی تایبەتمەندی کەسایەتی لای مامۆستایانی باخچەی منداڵان.

پێوەري تايبەتمەندی كەسايەتی					
ژ	ناوةندە ژمێرى	لاداني پێوەرى	ڕێژەى سەدى	ريزبەند	ئاست
1	4.55	0.595	90.94%	1	زۆر بةرزە
2	4.01	0.977	80.28%	26	بةرزە
3	4.00	1.085	79.94%	32	بةرزە
4	3.95	1.046	79.00%	33	بةرزە

5	3.95	1.000	79.00%	25	بەرزە
6	3.94	1.202	78.89%	3	بەرزە
7	3.91	1.056	78.28%	35	بەرزە
8	3.77	1.036	75.44%	5	بەرزە
9	3.74	1.040	74.89%	28	بەرزە
10	3.71	1.099	74.28%	21	بەرزە
11	3.70	0.980	73.98%	34	بەرزە
12	3.69	1.036	73.78%	18	بەرزە
13	3.67	1.081	73.44%	14	بەرزە
14	3.57	0.881	71.33%	4	بەرزە
15	3.53	1.173	70.56%	29	بەرزە
16	3.53	1.076	70.50%	12	بەرزە
17	3.45	1.126	69.00%	17	بەرزە
18	3.36	1.217	67.28%	11	ناوەندە
19	3.34	1.217	%66.89	10	ناوەندە
20	3.22	1.556	64.33%	13	ناوەندە
21	3.18	1.253	63.61%	20	ناوەندە
22	3.15	1.293	63.06%	31	ناوەندە
23	3.13	1.152	62.56%	6	ناوەندە
24	3.09	1.157	61.72%	23	ناوەندە
25	3.05	1.187	60.94%	15	ناوەندە
26	2.96	1.249	59.17%	22	ناوەندە
27	2.91	1.274	58.28%	27	ناوەندە
28	2.91	1.211	58.22%	16	ناوەندە
29	2.88	1.338	57.67%	19	ناوەندە
30	2.82	1.339	56.39%	30	ناوەندە
31	2.79	1.239	55.77%	9	ناوەندە
32	2.78	1.334	55.67%	24	ناوەندە
33	2.71	1.301	54.28%	2	ناوەندە
34	2.69	1.225	53.83%	8	ناوەندە
35	2.64	1.313	52.78%	7	ناوندە
	3.38	1.15	67.60%		ناوەندە

له خشته ی (8) رو ونكراوه ته وه كه برگه ی ژماره (1) له ده قی بابەخ به هەركارێک دەدەم كه ئەنجامی دەدەم به ناوه نده ژمیری (4.55) و لادانی پیوه ری (0,595) و كیشی سه دی (90.94%) و به ئاستی زور به رزو برگه ی ژماره (٢) له ده قی هەست به كەمی متمانەبەخۆبوون دەكەم. به ناوه نده ژمیری(4.01)، لادانی پیوه ری و ڕێژەی(0.977) و ڕێژەی سه دی (80.28%) و به ئاستی بەرز و به رز به رزترین ئاست ریژه یيان پيدراوه له نيوان ئه نجامه به ده ستهاتووه كان. هه روه ها برگه ی ژماره (18). توانای دەستنیشانكردنی پەیوەندییەكانم و هەڵبژاردنی كەمێكیم هەیە.به ناوه نده ژمیری (3.36) وه لادانی پیوه ری (1.217) به ڕێژەی سه دی (67.28%)به ئاستی ناوه نده. ئاست و ریژه یی به ده ستهيناوه له نيوان ئاست و كيشی ريژه ييه به ده ستهاتووه كان.

ئامانجی سێیەم: زانینی ئاستەکانی جیاوازی پاڵپشتیی کۆمەڵایەتی لە ڕووی تایبەتمەندیە کەسایەتییەکانی لەلای مامۆستایانی باخچەی منداڵان لە هەرێمی کوردستان (هەولێر-سلێمانی)دا.

خشتەی (6) هاوکۆلکەی پەیوەستبوونی پێرسۆن بۆ زانینی پەیوەندی نێوان پاڵپشتی کۆمەڵایەتی و تایبەتمەندی کەسایەتی.

پێوەر	ناوەندەژمێری	لادانی پێوەری	هاوکۆلکەی پەیوەستی	Sig	ئاستی بەڵگەداری0.05
پاڵپشتی کۆمەڵایەتی	3.69	0.33	0.237	0.00	بەڵگەدارە*
تایبەتمەندی کەسایەتی	3.38	0.42			

لەم خشتەیەی ڕونکراوەتەوە، کەوا ناوەندە ژمێری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی بەرێژەی (3.69)وە لادانی پێوەری (0.33) هەروەها ناوەندە ژمێری تایبەتمەندی کەسایەتی بەرێژەی (3.38)و لادانی پێوەری (0.42).

هۆکاری دەرئەنجامی ئەم ئامانجە دەرخەری ئەوەیە، ئەو مامۆستایەی کە پاڵپشتی کۆمەڵایەتی دەکرێت، کەسانی سەرکەوتوو پشت بە خۆ بەستوون سەرکەوتوون لە بوارەکەی خۆیان دڵسۆزن گرنگی بەوانەش دەدەن، کەوا پێویستیان پێیانە لە هەموو ڕویەکەوە بە تایبەتیش مامۆستایانی باخچەی منداڵان، چونکە لەم قۆناغەدا منداڵ پێویستی بە کەسێکە، کە لە هەموو ڕوییەکەوە تەواو ئامادەبێت و مرۆڤێک یاخود مامۆستایەکی پڕ هەست و سۆزبێت بتوانێت کارەکانی بێ کێشە و نیگەرانی بکات، بە پێچەوانەشەوە ئەو مامۆستایانەی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی ناکرێن کاردانەوەی نەرێنی و نادرووستیان لە سەر خۆیان دەوروبەریان ناتوانن بە شێوەیەکی یارمەتیدەربن بۆیان کە پێویستیان پێیانە، هەروەها لە ڕووی هەست و سۆزیشەوە هیچ کاردانەوەیەکیان نییە متمانەیان بە خۆیان کەمە و ناتوانن کاریگەربن.

4-1شیبکردنەوەی دەرئەنجامەکانی ئامانجی تووێژینەوەکە بەم شێوەیە بوو:

ئامانجی ئەکەم: دەرئەنجامی برگەی (1) لە بواری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی مامۆستایان ئەرکی سەرشانیان قورسە ئەو بەرپرسیارییە زۆرەی لە باخچە هەیانە چ لە رووی ئامادەکردنی وانەکان و چالاکییەکانی ناو پۆل چ دەروەی پۆل چونکە منداڵ لەو تەمەنە وزەیەکی زۆری هەیە، پێویست دەکات تێکەڵ بکرێت لەگەڵ هاورێکانی تاکو بتوانێت کۆمەڵایەتی بێت و توانای خۆ گونجاندنیان هەبێت لەگەڵ دەوروبەر، ئەمەش وادەکات مامۆستا ماندوو بێت پێویستی بە کەشێکی ئاسوودە بێت و دووربێت لە نائارامی.

دەرئەنجامی برگەی(15) بە ڕێژەی بەرز هۆکارە بۆ ئەوەی، کە مامۆستایان بەرێژەیەکی زۆر و زیاتر چ لە ناو خێزان، یاخود دەرەوەی خێزان بروایان بەو کەسانە هەیە کە نزیکیانن و زیاتر هەست بە ئارامی و ئاسایش دەکەن بۆ ئەوەی نهێنیەکانیان لا بدرکێنن. هەروەها برگەی (32) هۆکاری دەرئەنجامی ئەم برگەیەش دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی پەیوەندییەکی پتەو لە نێوان مامۆستایان لە نێوان یەکتر، ئەمەش بەزۆری بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە، کە مرۆڤی ئێستا زیاتر کاتەکانیان بە تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان بەسەر دەبەن هەر لەم ڕێگەشەوە پەیوەندییەکانیان درووست دەکەن، لە کاتێکدا دروستکردنی ئەم پەیوەندییە تاڕادەییەك ڕاست و دروست نییە. ئەم ئامانجەش پێچەوانەیە لەگەڵ توێژینەوەی (أمل داودسەلیم ،علاحسين علوان(2016).

ئامانجی دووەم:

لە ئەنجامدا دەردەکەوێت کە ڕێژەی بەرز بۆ برگەی(1)م لە لایەن مامۆستایانەوە دەگەڕێتەوە بۆ تەندروستی دەروونی مامۆستا و خۆپارێزی کە دوربێت لە خۆ پەرستی، هۆکارن بۆ بایەخدان بەو کارەی کە ئەنجامی دەدات وە دڵسۆزییان لە کارەکەیان کە ئەمە یەکێکە لە تایبەتمەندی کەسایەتیان وە ئەنجامی برگەی دووەم کە ڕێژەی ناوەندە دەردەکەوێت کەوا نەبوونی کەش و هەوایەکی بە متمانە و سینگ فراوانی گونجاو لە ناوەندەکانی خوێندندا وە هەروەها دروست نە کردنی هەستی بەر پرسیاریەتی لە نیوان مامۆستایاندا هۆکارن بۆ هەستکردن بە کەمی متمانە بە خۆ کردن. وەهەروەها بە پێی دەرئەنجامی ئەو ڕاپرسی یەی کە لێکۆلەر ئەنجامی داوە دەرکەوتووە کە برگەی (18) ئاستی ناوندی وەرگرتووە، ئەوەش دەگەڕیتەوە بۆ سروشتی کەسایەتی هەریەک لە هەڵسوکەوتی مامەڵەکردنی مامۆستا لە لەگەڵ دەورووبەر بەهۆی هەبوونی هەموو ئەو بەرپرسیارییەتیەی کەوا لە سەر شانییەتی ئەرکی ماڵەوە و بە گشتی و ئەرکی کارەکەی کە باخچەی منداڵنە بەتایبەتی.

ئامانجی سێیەم:

هۆکاری دەرئەنجامی ئەم ئامانجە دەرخەری ئەوەیە، ئەو مامۆستایەی کە پاڵپشتی کۆمەڵایەتی دەکرێت، کەسانی سەرکەوتوو پشت بە خۆ بەستوون سەرکەوتوون لە بوارەکەی خۆیان دڵسۆزن گرنگی بەوانەش دەدەن، کەوا پێویستیان پێیانە لە هەموو ڕویەکەوە بە تایبەتیش مامۆستایانی باخچەی منداڵان، چونکە لەم قۆناغەدا منداڵ پێویستی بە کەسێکە، کە لە هەموو ڕوییەکەوە تەواو ئامادەبێت و مرۆڤێک یاخود مامۆستایەکی پڕ هەست و سۆزبێت بتوانێت کارەکانی بێ کێشە و نیگەرانی بکات، بە پێچەوانەشەوە ئەو مامۆستایانەی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی ناکرێن کاردانەوەی نەرێنی و نادرووستیان لە سەر خۆیان دەوروبەریان ناتوانن بە شێوەیەکی یارمەتیدەربن بۆیان کە پێویستیان پێیانە، هەروەها لە ڕووی هەست و سۆزیشەوە هیچ کاردانەوەیەکیان نییە متمانەیان بە خۆیان کەمە و ناتوانن کاریگەربن.

5-دەرئەنجام وڕاسپاردەو پێشنیار

1-5- پوختەی دەرئەنجام

پاش ئە نجامدانی چارە سە ری ئاماری بو داتاکان وە لە ژێر روشنایی ئە نجامە کانی توێژینە وە کە توێژە ر گە یشتە ئە م دە رئە نجامانە ی خوارە وە:

یەکەم/ بەشێوەیەکی گشتی جیاوازی لە نێوان بڕگەکانی پاڵپشتی کۆمەڵایەتی لای مامۆستایانی باخچەی منداڵان بەشێوازی زنجیرەیی لێهاتووە.

دووەم/بەشێوەیەکی گشتی جیاوازی هەیە لە نێوان بڕگەکانی تایبەتمەندی کەسایەتی لای مامۆستایانی باخچەی منداڵان وە شێوازێکی زنجیرەیی وەرگرتووە.

سێیەم/ جیاوازی لە پەیوەندی نێوان پێوەری پاڵپشتی کۆمەڵایەتی و پێوەری تایبەتمەندی کەسایەتی هەیە.

2-5-ڕاسپاردە

لە ژێر ڕۆشنایی ئامانج و ئەنجامەکانی توێژینەوەکە توێژەرەوە پێشنیاری ئەمانەی خوارەوە دەکات:

1- ئامادەکردنی بەرنامەیەکی چاکسازی لەلایەن وەزارەتی پەروەردەوە بۆ پشتگیریکردنی مامۆستایانی باخچەی منداڵان لەڕووی مەعنەوییەوە بۆ پەرەپێدانی سیفەتە ئەرێنییەکانی کەسایەتیان بەتایبەتی.

2 - دابینکردنی پاداشتی مادی و مەعنەوی بۆ ئەو مامۆستایانەی کە سەرکردایەتی چالاکی کۆمەلایەتی دەکەن لە باخچەی مندڵان .

3- کردنەوەی سیمیناری تایبەت بە دەرروناسی بۆ ئەوەی زیاتر شارەزایی پەیدا بکەن لە مامەڵەکردن لە گەڵ منداڵانی باخچەی مندڵان.

3-5-پێشنیارەکان

دەتوانرێت پێشنیاری ئەنجامدانی توێژینەوەی زیاتر دەربارەی تایبەتمەندی کەسایەتی بکرێت لە داهاتوودا، لەوانە:

1- پاڵپشتی کۆمەڵایەتی پەیوەندی بە جۆری زیرەکی لەلای منداڵانی باخچەی منداڵان.

2-بەکارهێنای چەمکی کەسایەتی پەیوەندی بە چیرۆک خوێندنەوە لای مندڵانی باخچەی منداڵان.

٢- **سەرچاوەکان**

- ابوهاشم ، السيد محمد) ٢٠٠٧) الملوبات الاساسية للشخصين في نموذج كل من كاتل وأيزنك وجولد بيرج لدى طلاب الجامعة دارسه عامليه ، مجلة كليه التربيه - المجلد (١٧) ، عدد (٧٠) – مصر.

-أحمد،محمد عبدا لخالق (٢٠١٥) ،علم النفس الشخصية،مكتبة الأنجلو المصرية،ط٢،جامعة الإسكندرية،ص ٧٤.

- أبو صالح ، محمد صبحي (2000): الطرق الإحصائية ، ط ١، دار المعارف للتوزيع والنشر ، عمان ، الاردن.

-الأمارة. أسعد شريف(٢٠١٤) سايكولوجية الشخصية،الطبعة ١،دار صفاء للنشر والتوزيع،عمان.

-ابودية، عزيزة عيسى و الرسام ، تهاني فالح (2017) سمات الشخصية لمديري المدارس الاهلية في منطقة جدة التعليمية في المملكة العربية السعودية وعلاقتها بالانماط القيادية لديهم ، مجلة كلية التربية الاساسية للعلوم التربوية و الانسانية، جامعة بابل، العدد 34.

-أمل داود سليم،علا حسين علوان، المساندة الاجتماعية لدى معلمات الرياض،مجلة البحوث التربوية والنفسية،العدد٤٩،جامعة بغداد، (2016).

-الحافظ ،زينل أنفال (2020)،نيهاد عبيد حسن ,انعكاسات المساندة الاجتماعية وعلاقتها ببعض المتغيرات لدى طلبة كلية التربية الاساسية جامعة دهۆک من وجهة نظرهم، مجلة أبحاث كلية التربية الأساسيةمج16،ع2،كوردستان- عيراق،دهوک،ص:61-62.

-الامام، مصطفى محمود واخرون (1990). التقويم والقياس، مطابع دار الحكمة، بغداد.

-المولودية، نور ليلة (2019). تحليل جودة أسئلة التمرينات للمستوى الأول في كتاب اللغة العربية للفصل الثامن على المناهج الدراسية 2013 تأليف الدكتور هداية ، كلية علوم التربية و التدريس - جامعة والى ساغا الإسلامية الحكومية سماراغ ، الأندنوسيا.

-للقاني، فاروق عبد الحميد (١٩٨٩) ، الطفولة ما بين الرياض والتثقيف ،ط١، مكتبة الفلاح للنشر والتوزيع الكويتتركي ، مصطفى احمد (1980) بحوث في سيكولوجية الشخصية في البلاد العربية ، جامعة الكويت ، ط 1. مكتبة الفلاح للنشر.
-الحسين ،أسماء عبد العزيز: (2002) المدخل الميسر إلى الصحة النفسية والعلاج النفسي، دار عالم الكتب للطباعة والنشر والتوزيع، كلية التربية ، الرياض.
-الشاذلي ، عبد الحميد (1999) الصحة النفسية وسيكولوجية الشخصية ، ط 1 ، مكتبة العلمي للكمبيوتر للنشر ، الاسكندرية ، مصر.
الديدامونى ،شيماء أحمد محد(2009)، المساندة الاجتماعية وعلاقتها بالموهبة الإبتكارية للمراهقين ، كلية التربية ، جامعة الزقازيق، ص:27
-زينى،محمود محمد (١٩٧٤) ، سايكولوجية بين النظرية والتطبيق،دار المعارف بمصر،الاسكندرية.
- زمام، علي عبدالله (٢٠١٨): الذكاء الروحي وعلاقته بسمات الشخصية لدى طلبة العلوم الدينية، رسالة ماجستير منشورة ، جامعة القادسية – العراق.
سابير بۆكانی (٢٠٢٠) ،میتۆدی تویژینەوەی زانستی،چاپی٢،خانەی چاپ و بڵاوكردنەوەی چوارچرا،سلێمانی،هەرێمی كوردستان
-سهيل دياب:مناهج البحث العلمي أدواته وأساليبه،مكتبة الأفاق ،غزة،2003.
-سیدۆ مۆرگان(2021),بنەماكانی زانستی دەروونی فەلسەفە و مێژووی سایكۆلۆجی نەخۆشییەكان و چارەسەری دەروونی ،چ١،چابخانەی مێخەک،تاران،(2021)،لا58-59-60.
-شنودة،مايكل سند(2011)، الإحتراق النفسي وعلاقته بالمساندة الاجتماعية لدي معلمي المرحلة الابتدائية بالمدارس الحكومية والخاصة،مجلة الكلية التربية-جامعة بورسعيد،العدد العاشر،،ص.14.
- شيماء أحمد محد الديدامونى, المساندة الاجتماعية وعلاقتها بالموهبة الإبتكارية للمراهقين ، كلية التربية ، جامعة الزقازيق، ص:27
-حامد . سامر محمد (٢٠٠٣) ، السمات الشخصية العقلية لدى طلبة جامعة النجاح الوطنية وعلاقتها ببعض المتغيرات الديموغرافية ، رسالة ماجستير ، كلية الدراسات العليا ، جامعة النجاح الوطنية ، نابلس ، فلسطين.
- عاقل ،جبران يوسف (2009) ، المساندة الاجتماعية وعلاقتها بالتوافق الشخصي،رسال ماجستر،دمشق،(2015)،ص:3-4
- علي على عبد السلام،المساندة الاجتماعيـة وتطبيقاتها العملية، القاهرة: مكتبة الأنجلو المصرية،(2005)،ص:9.
سعيد،العاني نزار محمد(1989) اضواء على الشخصية الانسانية، دار الشؤون الثقافية العامة، ط1، بغداد،ص:92.
عبدالرزاق،عملا على(1998)،المساندة الاجتماعية كمتغير وسيط في العلاقة بين المعاناة الاقتصادية والخلافات الزوجية مجلة دراسات نفسية المجلد الناس العدد الأول مرابطة الأخصاليين النفسيين المصرية،ص: 16.
- علي على عبد السلام،المساندة الاجتماعيـة وتطبيقاتها العملية، القاهرة: مكتبة الأنجلو المصرية،(2005)،ص:9.
-سعيد،العاني نزار محمد(1989) اضواء على الشخصية الانسانية، دار الشؤون الثقافية العامة، ط1، بغداد،ص:92.
-عبود،هيام، (٢٠١٠) بعض السمات الشخصية لدى الممارسات وغير الممارسات للأنشطة الرياضية، بحث منشور، مركز أبحاث الطفولة والأمومة، جامعة ديالي.
-عبدالرحمن، سعد (1998). القياس النفسي بين النضرية والتطبيق، ط3، دار الفكر العربي، القاهرة – جمهورية مصر العربية.
-علام صلاح الدين محمود .(2006) الاختبارات والمقايس التربوية و النفسية، ط1، دار الفكر للنشر والتوزيع عمان – الاردن.
-عبد الرحمن عبد الله محمد والبدوي محمد علي .(2007) مناهج وطرق البحث الاجتماعي. ط2. الإسكندرية مطبعة البحيرة.
-قطامي ، يوسف (2014) نمو شخصية الطفل ، ط 1 ، دار المسيرة للنشر والتوزيع ، عمان ، الأردن .
- محمد،سلطان أبتسام محمود (2009)المساندة الاجتماعية واحداث الحياة الضاغطة وعلاقتهما بالتوافق النفسي والاجتماعي لدى طلبة الجامعة،أطروحة دكتۆراة،علم النفس التربوي،كلية التربية أبن هيثم،بغداد،ص:60.
- محمد ،فايد حسين علي (1998)،الدور الدينامي للمساندة الاجتماعية في العلاقة بين ضغوط الحياة المرتفعة والأعراض الاكتئابية، مجلة دراسات نفسية، المجلد الثامن، العدد الثاني، المكتب الجامعي الحديث الإسكندرية، مصر،،ص:160
- ملحم, سامي محمد (2002): القياس والتقويم في التربية وعلم النفس. دار المسيرة للنشر والتوزيع ط2 عمان.
ميخائيل، امطانيوس.(2008). مقياس شط للذكاء الانفعالي SEIM البنود والتعليمات ودراسات الثبات والصدق وقوائم المعايير. كلية التربية، منشورات جامعة دمشق، دمشق.
- مجذوب، فاروق (٢٠٠٣) : طرائق ومنهجية البحث في علم النفس، ط (١) ، لبنان بيروت: شركة المطبوعات للتوزيع والنشر.
-نجاتي، محمد عثمان (1408). علم النفس في حياتنا اليومية. الكويت، دار العلم .
-هند،بن يونس،زوايمية منال (٢٠٢٢) ، سمات الشخصية و علاقتها باستخدام استاذ المرحلة الابتدائية للعقاب، مذكرة مكملة لنيل شهادة الماستر في علم النفس المدرسى، كلية العلوم الانسانية والاجتماعية قسم : علم النفس، ولاية قالمة، جزائر.
- حسن په خشان حويز (2021) كاريگه رى ستراتيژيه تى فير كردنى جياكارى له سه ر ده ستكه وتى مه عريفى بو قوتابيانى پولى دوازده هه مى ويژه يى و پاريزگاريكردنى له بابه تى ،جوگرافيا نامه ى ماسته ر بلاونه كراوه كوليژى په روه رده ى بنه ره تى زانكوى سه لاحه دين - هه ولير هه ريمى كوردستان – عيراق
-صبحي عبد الحفيظ قاضي (1984) ، سيكولوجية العمل و العلاقات الإدارية، مكتبة الأنجلو مصرية.
-Murray, Harry; Rushton, Pushto, Philippe (2002): Paunonen, Sampo, Teacher personality traits and student instructional ratin in six types of university courses, Journal of Educational Psychology
-MICHELLE KILPATRICK DEMARAY, CHRISTINE KERRES MALECKI, LISA M. DAVIDSON, KELLY K. HODGSON, AND P. JACOB REBUS, (2005) ,The relationship between social support and student adjustment (A longitudinal Analysis Psychology in the Schools, Vol.

المساندة الاجتماعية وعلاقتها بالسمات الشخصية الشخصية لدى معلمات رياض الأطفال في إقليم كوردستان العراق

ئاشنا عبدالله عبالرحمن
كلية تربيةالاساس,قسم رياض الاطفال,جامعة صلاح الدين-أربيل
Ashna.abdulrahman@su.edu.krd

بان صباح يحيى
كلية تربيةالاساس,قسم رياض الاطفال,جامعة صلاح الدين-أربيل
Ban.yahia@su.edu.krd

ملخص

هدفت الدراسة الحالية الى تحديد مستوى المساندة الاجتماعية و علاقتها بالصفات الشخصية لدى معلمات رياض الأطفال وفق بعض متغيرات ولتحقيق اهداف البحث قامت الباحثتان بأعداد مقياس المساندة الاجتماعية و الذي تكون من(50) فقرة وببدائل اجابة (اوافق بشدة(5)، اوافق(4) ، محايد(3) ، لا اتفق(2) ، لا اتفق بشدة (1)) ،كما تبنت الباحثتان مقياس (غنام،٢٠٠٥) الذي تكون من (35) فقرة وببدائل اجابة (اوافق بشدة(5)، اوافق(4) ، محايد(3) ، لا اتفق(2) ، لا اتفق بشدة (1))، وبعد استخراج الخصائص السيكومترية للمقياسين تم تطبيق المقياس على عينة مكونة من (360) معلمة في رياض الاطفال الحكومية للعام الدراسي (٢٠٢١-٢٠٢٢) في محافظة (اربيل و السليمانية) ، و بأستخدام الحقيبة الاحصائية SPSS جاءت النتائج بوجود فروق بين معلمات رياض الاطفال على مقياس المساندة الاجتماعية ، كما اظهرت فروقا بين معلمات رياض الاطفال على مقياس السمات الشخصية ، كما ظهرت العلاقة الارتباطية بين مقياس المساندة الاجتماعية و مقياس السمات الشخصية ، واستنادا الى نتائج الدراسة توصلت الباحثتان الى العديد من التوصيات والاقتراحات.

الكلمات الدالة: المساندة الاجتماعية،السمات الشخصية،الرياض الاطفال.

Social Support and Its Relationship to the Personal Characteristics of Kindergarten Teachers

Ashna Abdulla Abdulrahman
Department of Kindergarten,College of Basic Education,Salahaddin University-Erbil
Ashna.abdulrahman@su.edu.krd

Ban Sabah yaia
Department of Kindergarten,College of Basic Education,Salahaddin University-Erbil
Ban.yahia@su.edu.krd

Abstract

The present study aimed to specify the level of social support and its relationship to the personal characteristics of kindergarten teachers according to some variables. To achieve the objectives of the study, the researchers prepared the scale of social support, which consisted of (50) items and alternatives answer (strongly agree (5), agree (4), neutral (3), disagree (2), do not agree strongly (1), as adopted by the researchers scale (Ghannam, 2005), which consisted of (35) clauses and alternatives answer (strongly agree (5), agree (4), neutral (3), disagree (2), do not agree strongly (1). And after extracting the psychometric properties of the two scales, the scale was applied to a sample of (360) female teachers in government kindergartens for the academic year 2021-2022 in the governorates of Erbil and Sulaymaniyah, and using the statistical bag SPSS, the results came that there are differences between kindergarten teachers on the social support scale, and also showed differences between kindergarten teachers on the personality traits scale, and the correlation between the social support scale and the personality traits scale appeared, and based on the results of the study, the researchers arrived at several recommendations and suggestions.

Keywords: social support, personality, Kindergarten.